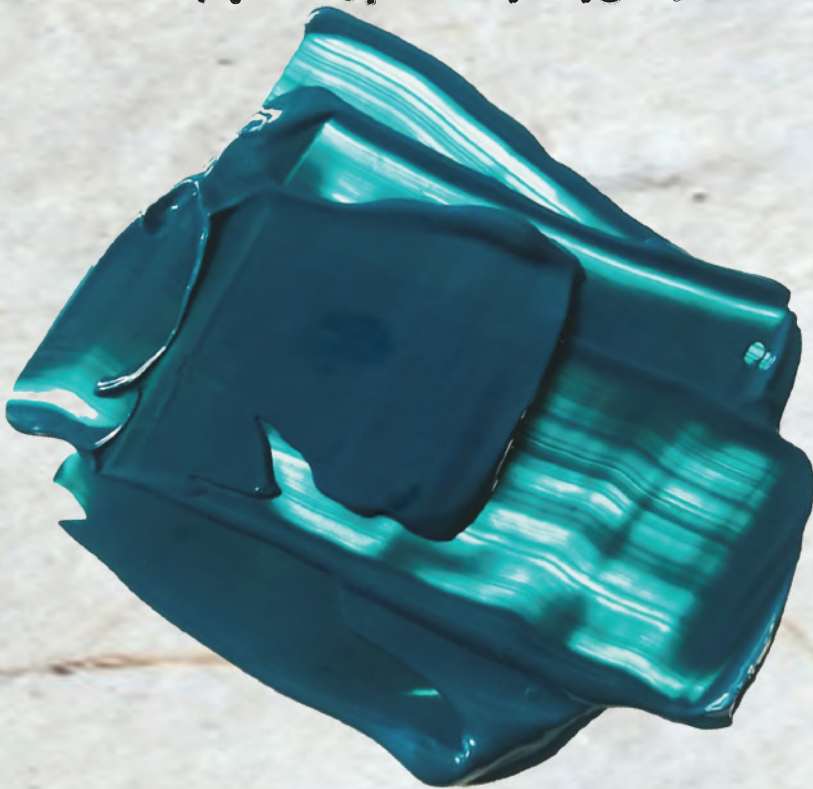

GOD. V., BR. 5., 2020.

VOTAN

—KOMPOZICIJA—

STUDENSKI ČASOPIS
AKADEMIJE ZA UMJETNOST I
KULTURU

NOTAN
STUDENSKI ČASOPIS AKADEMIJE ZA UMJETNOST I KULTURU
GOD. V., BR. 5., 2020.

IZDAVAČ:
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

ZA IZDAVAČA:
PROF. DR. SC. HELENA SABLJIĆ TOMIĆ

UREDNIŠTVO:
TOMISLAV MARIJANOVIĆ - GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
MIRELA BELAJ - ZAMJENICA GLAVNOG UREDNIKA
NATAŠA BROCIĆ
JOSIPA HENIZELMAN
EMA LUTRING
FILIP MALOVČAK
JOSIPA MIKOVIĆ

LEKTURA I KOREKTURA:
NATAŠA BROCIĆ

VIZUALNO OBLIKOVANJE:
JOSIPA HENIZELMAN
FILIP MALOVČAK

4 Godišnja doba 2020. / doc. dr. sc. Tatjana Iles
6 Pandemija i Akademija: izazovi online nastave / Tomislav Marijanović

ZELENO

- 16 Zašto je važno biti osviješten o klimatskim promjenama? / Tomislav Marijanović
20 Povezanost antikonzumerizma i ekologije I: ekologija i antikonzumerizam / Sara Ilić
24 Udruga PLANTaža: borba za okoliš koja ne prestaje / Josipa Miković
29 Neustrašivi aktivizam Zelene akcije / Tomislav Marijanović
39 Za ocean – odluka je na nama / Nataša Bročić
44 Povezanost antikonzumerizma i ekologije II: antikonzumeristički pokreti / Sara Ilić

Priroda u okviru

- 51 Dvije umjetnice otkrivaju kako ih je spojila ljubav prema prirodi / Mirela Belaj
55 Nebo i zalasci sunca kao glavna inspiracija u stvaranju / Mirela Belaj
58 Kako ilustrirati prirodu na malo drugačiji način? / Mirela Belaj
62 Povezanost antikonzumerizma i ekologije III: mediji / Lucija Varoščić

KULTURNO KREATIVNO

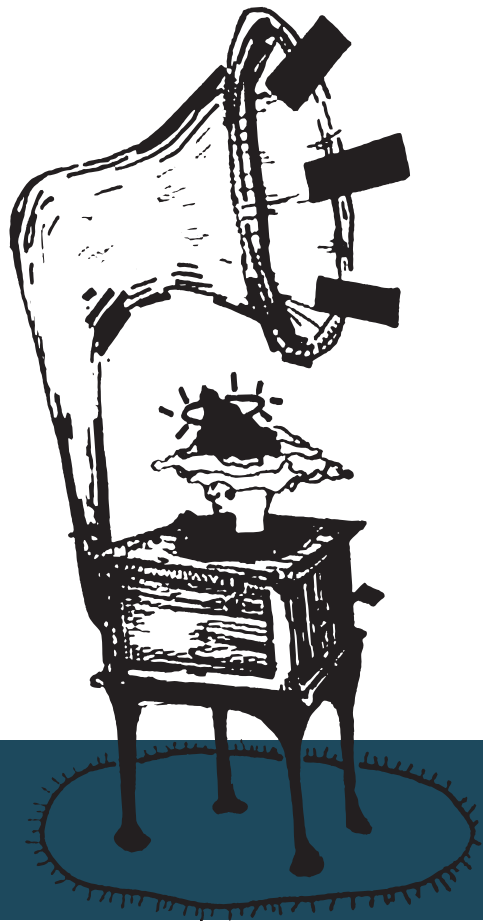
- 70 U suradnji sa studentima Fakulteta političkih nauka / Ema Lutring
72 Mali heroji / Danijela Đukić
74 Kada jednom osetiš boje, mraka se više i ne plašiš / Katarina Pantelić

Akademija - poticajno, provokativno i kreativno mjesto studiranja

- 76 Izvrsna i nadarena studentica čiji su hobiji slikanje, sviranje i pisanje / Mirela Belaj
81 S kistom u ruci od malih nogu / Ema Lutring
84 Osobni razvoj uz glazbeno usavršavanje / Ema Lutring
87 Kreativnost bez granica / Ema Lutring

Man, woman and nature - a literary analysis

- 90 Till Alcohol Do Us Part: Love and Marriage in Raymond Carver's Short Stories / Nataša Bročić, Petra Mičević
98 The Concept of Family and Home in Morrison's Beloved / Petra Mičević
103 Wordsworth's Principles of Poetry Illustrated in "I Wandered Lonely as a Cloud" / Nataša Bročić
108 Percepcija ženske ljepote kroz medije / Sara Ilić
116 Soba / Josipa Miković
118 Preobrazba / Mirela Belaj
122 Vodopad / Elizabeta Hrnjkaš

DRAGI ČITATELJI,

Unatoč izazovnim okolnostima, urednici Notana nisu stali s radom. Bili smo prisiljeni raditi od kuće, no uspjeli smo realizirati peto izdanje časopisa, uz pomoć profesora i studenata koji su nam slali svoje radove. Okolnosti nisu ni Akademiju, o čijoj smo prilagodljivosti i upornosti upoznati odmah na početku studiranja, omele u izvršavanju svakodnevnih zadataka i planova.

U ovom broju Notana, kao i dosada, dio smo posvetili radovima naših kreativnih studenata, a kao krovnu temu odabrali smo zeleno, odnosno prirodu i zaštitu okoliša. Trenutko je ta tema aktualna u cijelom svijetu, a za sve je nas jedna vrlo važna briga. Naša je Zemlja u opasnosti; a na nama je da joj se prilagodimo. Upravo zbog toga donosimo nekoliko radova i intervjuja koji ističu važnost brige za okoliš i donose korisne savjete kako to učiniti. Nekoliko naših studenata predstaviti će svoj rad u vezi s prirodom i objasniti zašto im je važno sačuvati okoliš.

Promjenu ne možemo očekivati odmah, ali važno je od negdje krenuti. U tom duhu nadamo se da će vas ovaj broj Notana potaknuti da počnete gledati Zemlju i naš način života na njoj jednim novim, kritičnijim pogledom, ali i pogledom koji još uvijek posjeduje nadu.

Tomislav Marijanović, glavni i odgovorni urednik

GODIŠNJA DOBA 2020.

DOC. DR. SC. TATJANA ILEŠ

IZNENADENJE.

Ne volim iznenađenja. Bik sam u horoskopu i mojim ultrarealističkim životnim stavovima ne pristaju ispadi takve vrste. Virus. Bolest. Opasnost. Nezanje.

STRAH.

Kako ćemo sad? Djeca. Škola? Posao. Uobičajena susretanja na izrazito dugačkome hodniku 2. kata? Kamo će studenti? Ma, brzo će proći pa nastavljamo. P3! P9! Po starom. Nove brojeve nisam upamtila. Ni neću. To je moj mali unutarnji otpor stalnim mijenama. Ne volim.

PORICANJE.

Nije trajalo dugo. Sve se promijenilo. Prilagodba. Brza i efikasna. Online. G-classroom. Zoom. Linkovi stižu mejlom. KMM vodi sjajna žena. Sve na vrijeme i kako treba. ID? Pronalazim. Upali kameru. Anmjutaj se. Jesmo svi? Kako ste? Kako sam? Radimo mejlom. Malo nas je, ali radimo. Sreća. Komunikacija jednom tjedno. Kao nastava. A nije.

PRIHVAĆANJE.

U novom smo dobu. Sustiglo nas. Bez upozorenja ili ipak. Spremiti se treba za gore. Opet? Možda neće. Riješit će sunce i more! Klišej. Šest kolegija, stotinu studenata. Susret? Frizure treba prilagoditi pravokutnim uokvirivanjima. Tražim tutorial za prilagođavanje makeupa plavoj svjetlosti ekrana. Treba forsirati lijevi profil. Upali kameru. Anmjutaj se. Počinjemo!

PANDEMIJA I AKADEMIJA:

IZAZOVI ONLINE NASTAVE

TOMISLAV MARIJANOVIĆ

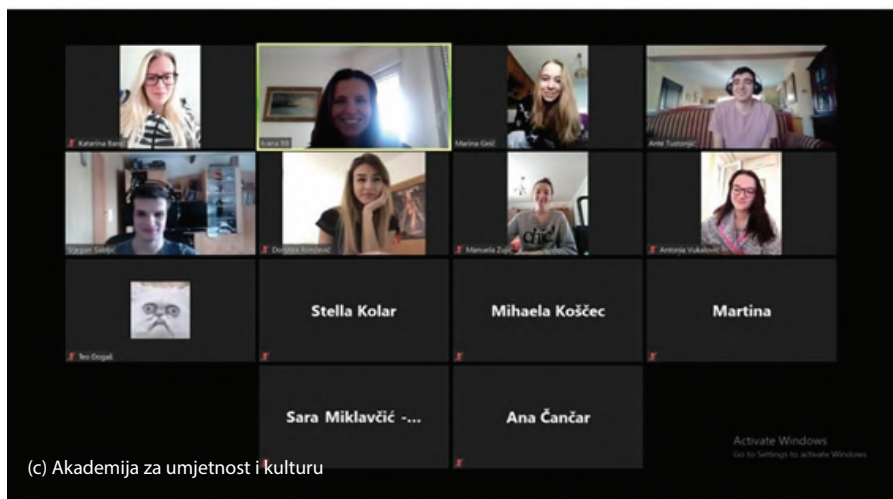
16. ožujka 2020. Akademija za umjetnost i kulturu našla se u jednoj sasvim novoj, nepoznatoj i izazovnoj situaciji. Već krajem veljače u Hrvatskoj se pojavio prvi slučaj zaraze virusom COVID-19 koji se polako počeo širiti po cijelom svijetu. Svi smo pratili s nestrpljenjem, neki nervoznije, a neki opuštenije, u kojem će se

smjeru razvijati novonastala situacija. Promjena je stigla naglo i neočekivano, kada se cjelokupni obrazovni sustavi prebacio na model online nastave, a 16. ožujka s istim je započelo i Sveučilište J. J. Strossmayera. Na početku je najavljeno kako će online nastava trajati samo dva tjedna, ali se sasvim opravdano nastavila i dulje.

Dok je nastava licem u lice lako prilagodljiva, iako nesavladiva od strane tehnoloških poteškoća, online nastava se bez tehnologije ne bi mogla održavati. Svoje iskustvo s izazovima online nastave prenio nam je asistent Tomislav Levak s Odsjeka za kulturu, medije i menadžment:

„U ponedjeljak 16. ožujka na snagu je, zbog pandemije koronavirusa, stupila mjera obustave tzv. kontaktne nastave u školama i na fakultetima u cijeloj Hrvatskoj. Iako je donesena samo tri dana prije početka online nastave, na Odsjeku i cijeloj Akademiji uspjeli smo se organizirati tijekom samo jednoga vikenda i taj ponedjeljak dočekati spremni. Bili smo spremniji od niza mrežnih nastavnih platformi i komunikacijskih sustava koji su nam, posebice tijekom prvih desetak dana, vjerojatno zbog preopterećenosti, često otkazivali poslušnost. Tako smo 'u hodu' kolege nastavnici i ja s Plana B često morali prelaziti na Plan C, Plan D ili čak Plan E. Ne mogu otvoriti novi kolegij na Loomenu? Dobro, idem probati na Merlinu. Ne mogu dodati sve planirane studente na kolegij otvoren na Merlinu? Dobro, tu je Google Classroom... A ako baš ništa drugo ne bi funkcioniralo, uvijek je preostala stara dobra komunikacija putem e-maila ili putem mobitela čiji sam broj studentima poslao čim su uvedene ove mjere.“

Pomalo frustriran nastavom na daljinu bio je prof. art. Vjeran Hrpka s Odsjeka za vizualne i medijske umjetnosti. Prof. Hrpka predaje kolegije Pokretna slika i Alternativni fotografski procesi koji su izrazito praktične prirode, a čiji je ključan dio rad na projektima koji se realiziraju u mediju videa ili alternativnih fotografskih procesa. Digitalni medij poput videa puno je lakše iz uobičajenog oblika nastave preseliti na ekran našeg računala, dok je kod alternativnih fotografskih procesa u velikom dijelu to gotovo nemoguće. No, kako sam kaže, izbora nije bilo i nastava je morala krenuti.

„Mogao bih pisati do sutra o nedostacima ovakvog načina izvođenja nastave, ali mislim da je ključno iz ove situacije izvući neke pouke te

ih primijeniti u budućem radu. Prvo što me oduševilo jest činjenica da su studenti jako dobro prihvatili ovakav oblik nastave. Odaziv na online predavanja bio je super. Takav oblik komunikacije dao je i neku novu dimenziju; postali smo svi skupa tolerantniji, uviđavniji, a mislim da je i želja da se pomogne onom 'drugom' bila itekako prisutna te smo odjednom svi zajedno puno intenzivnije razmišljali o onome što nam je bila tema. Svi smo se našli u istoj situaciji, bili student ili profesor - pravila ponašanja za izbjegavanje zaraze potpuno su ista. 'Brisanje' pozicije iza i ispred katedre za mene je bio odličan osjećaj jer i inače volim biti samo jedan od studenata, samo sa malo više znanja i iskustva.“

U sličnoj situaciji našao se i prof. Levak koji je tijekom ovog semestra asistent na tri kolegija praktične naravi, gdje je zadužen za provedbu seminara i vježbi, a dva su kolegija vezana uz javni nastup i govor.

„Kako, primjerice, više od stotinu studenata na dva kolegija vezana uz javni nastup i govor poučiti potrebnim znanjima, vještinama i trikovima – bez interakcije uživo?!“

upitao se profesor, ali kao i prof. Hrpka bio je sasvim svjestan da je bilo potrebno brzo se prilagoditi novim okolnostima i smisliti nove načine komunikacije sa studentima. „Kao doktorandu komunikologije koji se primarno bavi novim medijima značajno su mi pomogla prethodna znanja, ali i razmjena iskustava s kolegama te dugogodišnje komuniciranje putem Skypea s rodbinom, prijateljima i poslovnim suradnicima, s tim da je u ovom slučaju Skype zamijenila, kažu, stabilnija i pouzdanija platforma Zoom, unatoč navodnim sigurnosnim problemima.“ Prof. Levak imao je samo pozitivne riječi za naše studente koji su se izvrsno prilagodili situaciji.

„Znao sam i ranije da imamo jako dobre i predane studente, a to se sada i potvrdilo. Iako su, nedvojbeno dodatno opterećeni zadacima, velika većina zbilja ih - barem po mojem iskustvu, ali ne sumnjam da je tako i na drugim kolegijima – ispunjava u postavljenim rokovima i prema zadanim uputama, ne izvlačeći se na aktualnu izvanrednu situaciju. I dalje pristojni u komunikaciji i pravodobni u realizaciji zadataka, pokazali su i dodatnu zavidnu razinu kreativnosti i inventivnosti. Nadam se da sam i ja dostupan njima koliko zaslužuju te da su zadovoljni razinom nastave u ovim neuobičajenim okolnostima.“

Činjenica da su se profesori Akademije spretno snašli u ovoj pomalo nerealnoj situaciji, potvrdila je Brigita Knežević, studentica 2. godine Kulturalnog menadžmenta.

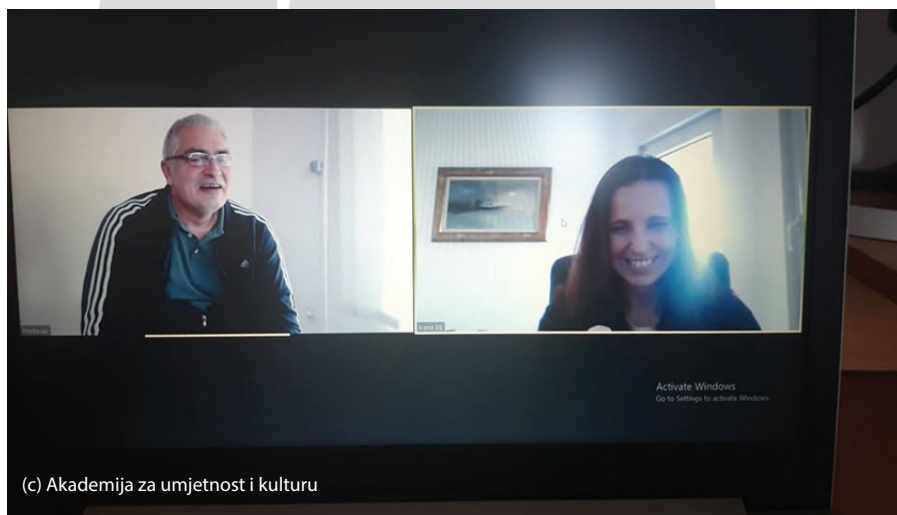
„S vedrije strane, trenutna situacija definitivno je pokazala spremnost, fleksibilnost i stručnost naših profesora i profesorica. Iako nam je bio otežan, jer je trebao proći, proces prilagodbe već je nakon kojeg tjedna došao do svog vrhunca te smatram da ćemo se, ukoliko se ova situacija nastavi još dugo,

usavršiti u školovanju na daljinu.“

Online predavanja objeručke je prihvatila Antonia Vukalović, studentica 3. godine Kulturalnog menadžmenta, i to s kavom u ruci i u kućnom ogrtaču. No unatoč tim prednostima, priznaje da joj nedostaju predavanja licem u lice.

„Nedostaju mi usputne digresije, rasprave koje se slučajno pokrenu na određenu temu i razgovor s kolegama i profesorima koji nije isključivo vezan uz samo gradivo. Iako su naši profesori pronašli odličan način za skupljanje bodova

iz aktivnosti putem kratkih testova i zanimljivih zadataka, kojih je sada više nego ikad, nekako mi je ipak draže podizanje ruke (ne ono "raise a hand" na Zoomu) i 'upadanje' u temu. Mislim kako su većini studenata digresije, priče i situacije iz života draže nego suhoparna predavanja i čitanje sa slajdova. Nije isto kad profesor pita "Kako ste?" i "Kako ste proveli vikend?" preko Zooma i kad isto pita uživo. Na Zoomu svi šutimo i nastane neugodna tišina, sve dok jedna osoba ne kaže da smo dobro, pa se nas deset prikloni tom kratkom odgovoru bez daljnje rasprave.“

Josipa Vranović, studentica 1. godine diplomskog studija Menadžment u kulturi i kreativnim industrijama, odlično je prihvatila prijelaz na online nastavu, iako do prije dva mjeseca nije ni znala što je Zoom, a sada je već upoznata s barem tri različite platforme za online komunikaciju. U početku joj je bio problem odmaknuti se od svega što se događa i koncentrirati se na gradivo, ali unatoč svemu s vremenom se uhodala te smatra da, iako predavanje putem Zooma uglavnom zahtijeva više koncentracije, samostalno više napravi i nauči.

„Što se tiče samih predavanja, ovakva situacija jednostavno ne dopušta da mi odlutaju misli, jer ako sam na predavanju i nešto me boli, nema baš puno toga što mogu napraviti da si olakšam, pa ostajem tamo, iako mi je sva energija usmjerena na to da sjedim u predavaonici u bolovima i trudim se izdržati do kraja. Kod kuće malo je drugačije jer ima više načina na koje si mogu pomoći i puno se opuštenije osjećati. Luksuz boravka kod kuće vidi se i u pauzama između predavanja. Pola sata koje bih inače provela na brzoj kavi, nakon koje bih trčala nazad na predavanje, sada mogu iskoristiti

za obavljanje nekih jednostavnih svakodnevnih obveza, koje bih inače radila nakon povratka s fakulteta.“

Za Brigitu je pravi prijelaz započeo kada je shvatila da će sve potrajati duže nego što je prvotno bilo rečeno. Iako preferira Google učionice, nastava preko Zooma postala joj je podsjetnik na to kako bi sve trebalo izgledati da je normalna situacija.

„Nastava na daljinu s kojom sam se do sad susretala odvijala se putem Zooma, Google učionice, Loomena i Merlin. Sama prilagodba trajala je kratko jer imam iskustva s mnogim načinima izvođenja nastave. Ono na što se trebalo naviknuti hrpa je obavijesti i e-mailova koji češće pristižu od kada je sve započelo.“

Da zajednički e-mail nikad dosada nije imao toliko poruka potvrdila je i Antonia.

„Profesori zaista daju sve od sebe kako bi nam olakšali ovo razdoblje što je više moguće. Konstantno nas motiviraju i pozivaju da sve obveze koje možemo odraditi na daljinu obavimo sada kada imamo vremena. Ovo razdoblje idealno je da

napraviš sve prezentacije i napišeš sve seminare, pa tako i završiš svoj završni i diplomski rad, a sve zavisi koliko imaš volje i motivacije. U mom slučaju toga sve više fali iz dana u dan. Početna želja da završni napišem do Uskrsa kako bih ga se riješila i imala bezbrižnu sezonu pala je u vodu. Uskrs je došao i prošao bez da sam imala osjećaj da su blagdani, a od sezone ništa, pa tako ništa ni od mog završnog koji je trebao biti gotov do Uskrsa.“

Kada je potrebno, na sve se može priviknuti, ali ništa ne može zamijeniti onaj osjećaj odlaska na predavanje. U Brigitinom je slučaju to kašnjenje na predavanje, onaj osjećaj dok profesor predaje i osjećaj interakcije uživo.

„Da ne spominjem osjećaj kada dočekaš pauzu između predavanja. Trenutno mi se čini da je sve ono što smo uzimali zdravo za gotovo sad došlo na svoje i da, ukoliko nismo do sad cijenili što smo imali, sad definitivno cijenimo.“

Josipa ipak gleda na to malo drugačije, pronalazeći prednost u štednji novca koje bi inače potrošila na butru, brzinski obrok ili kavu.

„Mislim da su se profesori i studenti već uhodali, a meni se ovo čini kao odlična opcija. Kada bih morala birati između klasičnog i online studiranja, mislim da bih bez razmišljanja odabrala online studiranje. Vjerujem da ću se do kraja semestra u potpunosti priviknuti na ovo i da će mi povratak na staro poprilično teško pasti jer ova situacija stvarno pruža dodatni komfor za koji ranije nisam mislila da je moguć. Najveći nedostatak cijele situacije je što ne viđam kolegice s fakulteta, jer mi je s njima draže sjesti uživo i popričati, nego se čuti preko online platformi.“

Josipinu konačnu misao dijeli i Antonia, željno priželjkujući se ide na “prave” kave, a ne one preko Zooma ili Messengera.

Cijela ova situacija svima nam je donijela novi pogled na to kakav život može biti. Prof. Hrpka smatra da ga je virus naučio da komunikacija između studenata i profesora treba biti puno intenzivnija jer daje odlične rezultate.

„To znači da smo klasične konzultacije zamijenili dopisivanjem preko društvenih mreža ili telefonskim razgovorima, a to je bitno

drugačije jer se informacije razmjenjuju u trenutku kada student stvarno radi na određenom zadatku. Na taj način gubi se dojam da predavanja imamo “jednom tjedno”, a pocinjemo dobivati dojam da rad neprestano traje. Puno je konkretniji odgovor na pitanja studenata koji je online ili telefonski, nego onaj koji se događa e-mailom u dan-dva.“

No ni prof. Levak, kao Brigita i Antonia, ne smatra da online predavanja mogu zamijeniti ono pravo iskustvo predavanja licem u lice.

„Predavanje izgovoreno u kameru laptopa i najčešće crni ekran (većina studenata voli isključiti kamere, pa i mikrofone) ipak mi ne može zamijeniti interakciju u predavaonici s tim mladim i pametnim ljudima. Ne može mi

nadomjestiti ni onaj lijepi, slatki osjećaj umora i zadovoljstva nakon niza predavanja na kojima sam sa studentima izmijenio energiju, misli i stavove, ni susrete i razgovore s kolegama, a ni žamor na hodnicima.“

Isti osjećaj dijeli i prof. Hrpka.

„Naravno da nikakav tehnološki napredak, pa tako ni futurističke hologramske projekcije virtualne učionice, neće adekvatno zamijeniti rad uživo, razgovor u četiri oka i praktični, taktilni rad. Nule i jedinice ostat će samo to, koliko god ih mi uvrštavali u naše živote i koliko god nam se činilo da nam olakšavaju svakodnevicu. Važnost analognog i prednosti digitalnog načina života u ovom su trenutku itekako vidljive... Na nama je da iz ove situacije izađemo pametniji, ili samo iskusniji.“

S druge strane, koliko god načelno prihvaćao nove medije i razvoj tehnologije, prof. Levak jedva čeka da sve ovo prođe. „Online nastava zanimljivo je i korisno iskustvo, ali ipak – vratite mi moje studente i kolege. Nedostaju mi uživo. Kažu da je ovo (vrlo skora) budućnost, ali neka budućnost još malo pričeka.“

Online nastava donijela je pravi izazov profesorima i studentima Akademije, no iz svega što smo čuli, jasno je da su svi situaciju prihvatili otvorenog uma i s velikim strpljenjem. Koliko god dugo ovo izvanredno stanje bude potrajalo, vjerojatno ćemo svi, i profesori i studenti, izaći s jednim sasvim novim pogledom na naše društvo, s novim znanjem i novootkrivenom spremnošću da održimo normalan tempo života, pred kakvim god se izazovom budemo našli.

Ipak, nadamo se da ćemo uskoro moći opet komunicirati uživo, jer nezamjenjiv je osjećaj otići na kavu nakon predavanja tijekom onih sunčanih dana kada smo na korak od topline ljeta.

ZAŠTO JE VAŽNO BITI OSVIJEŠTEN O KLIMATSKIM PROMJENAMA?

TOMISLAV MARIJANOVIĆ

KAKO JE GRETA THUNBERG STAVILA KLIMATSKIE PROMJENE U SREDIŠTE POZORNOSTI

U kolovozu 2018. godine 15-godišnja Greta Thunberg pojavila se ispred švedskog parlamenta sa znakom na kojem je pisalo „Skolstrejk för klimatet“ – školski štrajk za klimu. Greta Thunberg, dijete operne pjevačice Malene Ernman i glumca Svante Thunberga, prvi je put čula za klimatske promjene kada je imala osam godina i nije razumjela zašto se odrasli ne trude više kako bi izbjegli katastrofalne posljedice istoga.

S 15 godina Greta je osvojila nagradu za najbolji esej o klimatskim promjenama koji je objavljen u lokalnim novinama. Inspirirana tinejdžerskim aktivistima srednje škole Marjory Stoneman Douglas u Americi, koji su organizirali March for Our Lives, protest koji je zahtijevao snažniju kontrolu oružja nakon masovnog ubojstva u istoj školi, Greta je odlučila organizirati vlastiti protest u kolovozu 2018. Od 20. kolovoza, nakon snažne suše i požara diljem Švedske, Greta je prestala odlaziti na nastavu te počela svaki dan protestirati ispred švedskog parlamenta. Njezin glavni zahtjev bio je smanjenje emisija ugljika u Švedskoj, kako nalaže Pariški sporazum. 7. rujna, dva dana prije parlamentarnih izbora u Švedskoj, odlučila je nastaviti protestirati svaki petak dok se Švedska ne uskladi s Pariškim sporazumom.

(c) https://unsplash.com/photos/xH8_bSnpH5Q

Gretin protest naglo se proširio društvenim mrežama te je počela rasti podrška za njezine ciljeve. Tisuće mladih ubrzo su se pridružile Greti, organizirajući proteste diljem svijeta pod okriljem hashtaga #FridaysForFuture.

2019. godinu Greta je provela u zemljama diljem svijeta kako bi podigla svijest o važnosti klimatskih promjena. U rujnu iste godine Greta se zbog manjeg utjecaja na okoliš odlučila na putovanje jahtom, koje je trajalo dva tjedna, do New Yorka kako bi održala govor tijekom UN-ove konferencije o klimi. U svome je govoru 23. rujna Greta snažno osudila svjetske vođe:

„This is all wrong. I shouldn't be up here. I should be back in school on the other side of the ocean. Yet you all come to us young people for hope? How dare you! You have stolen my dreams and my childhood with your empty words. And yet I'm one of the lucky ones. People are suffering. People are dying. Entire ecosystems are collapsing. We are at the beginning of a mass extinction. And all you can talk about is money and fairy tales of eternal economic growth. How dare you!“

Svojom snažnom prisutnošću u medijima Greta je klimatske promjene stavila u središte pozornosti. U 2019. više milijuna ljudi, potaknuto Gretinim aktivizmom, izašlo je na ulice kako bi zahtijevalo akciju protiv klimatskih promjena i prijelaz na obnovljive izvore energije. Samo je 20. rujna na ulice izašlo 4 milijuna ljudi diljem svijeta, postavivši rekord za najveći protest protiv klimatskim promjenama u povijesti. Prosvjedovalo se i u Hrvatskoj gdje je u jednom protestu na ulice Zagreba izašlo dvije tisuće mladih.

Kako su svjetske vođe reagirale? Njemačka kancelarka Angela Merkel rekla je da će Njemačka udvostručiti financijska izdvajanja u borbi protiv klimatskih promjena, dok američki predsjednik Donald Trump još uvijek zagovara snažno korištenje fosilnih goriva. António Guterres, glavni tajnik Ujedinjenih naroda, poslao je blago upozorenje: „Vrijeme ističe, ali još nije kasno.“ Iako nas znanstvenici neumorno upozoravaju na opasnosti klimatskih promjena, središte pozornosti često zauzima upravo Greta Thunberg. Njezin je aktivizam pohvalan; približila je ljudima ovu važnu poruku upravo zahvaljujući medijima koji su joj poklonili ogromnu pozornost.

No je li tu zaboravljena prava poruka? Što zapravo klimatske promjene znače?

VÁŽNOST KLIMATSKIH PROMJENA

Klimatske promjene iznimno su kompleksan globalni problem s ekonomskim, društvenim, političkim i moralnim posljedicama. Zemljina klima danas se mijenja brže nego u bilo kojem dijelu povijesti moderne civilizacije, kao rezultat ljudskih aktivnosti. Ta promjena popratila je industrijsku revoluciju, no tek se u 20. stoljeću Zemljina klima počela brže mijenjati zbog povećanja stakleničkih plinova u atmosferi, dok je do naglog ubrzanja došlo u zadnjih nekoliko desetljeća. Tisuće istraživanja diljem svijeta pokazale su povećanje temperature na površini Zemlje kao i u atmosferi i oceanima.

Međuvladin panel o klimatskim promjenama, koji je osnovao UN, procijenio je da su ljudske aktivnosti uzrokovale globalno zatopljenje od 1,1°C. Samo ta „mala“ promjena povećala je rizik od ekstremnih vremenskih nepogoda i dovela do mnogih drugih promjena u aspektima globalne klime. Sve smo češće svjedoci ekstreme visokih temperatura i sve snažnijih oborina; otapaju se ledenjaci, mora i oceani su sve topliji te raste razina mora, a poplave postaju sve češće na obalama Sjedinjenih Američkih Država. Broj takvih događaja utrostručio se u zadnjih 30 godina. Između 2006. i 2016. godine brzina kojom razina oceana raste bila je do 2.5 puta veća nego u cijelom 20. stoljeću, a više

od 20 milijuna ljudi godišnje prisiljeni su napustiti svoje domove upravo zbog ovakvih katastrofa.

Samo u 2019. i 2020. bili smo svjedoci nebrojenih katastrofa. U 2019. godini Europa je prošla kroz nezapamćeni toplinski val. Uragan Idoi pogodio je Južnu Afriku u ožujku 2019., a smatra se jednim od najgorih u njezinoj povijesti. Odnio je više od 1000 života.

Početkom 2020. požari u Australiji poharali su više od 10 milijuna hektara šume i odujeli desetke ljudskih života.

Poplave i odroni u Bangladešu, Indiji i Nepal u prisilili su 12 milijuna ljudi na odlazak iz vlastitih domova. Poplave postaju i sve češće u Sjedinjenim Američkim Državama.

Promjene u ekosistemima uzrokuju izumiranje između 10 000 i 50 000 životinjskih vrsta svake godine, a acidifikacija oceana, tj. upijanje prevelikih razmjera ugljikovog dioksida, uzrokuje izumiranje i bolesti organizama u oceanima. Neophodno je spomenuti i goleme mase smeća koje zagađuju oceane.

A ŠTO MI MOŽEMO NAPRAVITI?

Predstavljeni nas podaci vjerojatno navode na mišljenje da smo sasvim nemoćni i da je Zemlja osuđena na propast. Međutim, na nama je odgovornost da zaštitimo Zemlju, zar ne?

Već smo sada svjesni da je klima u našim područjima drugačija nego što je bila prije 50 ili 100 godina. Pitanje je što ćemo ostaviti našoj djeci. Kao pojedinci možemo odabrati živjeti na način bolje usklađen s prirodom – možemo reciklirati, što manje voziti aute ili voziti one koji manje zagađuju okoliš, paziti na prehranu itd., ali važno je i shvatiti poruku Grete Thunberg. Oni koji su se trebali pobrinuti za klimatske promjene nisu dovoljno napravili. Vrijeme nama – i Zemlji – uistinu ističe te je na nama da se organiziramo i usmjerimo društvo na bolji put. Jedna osoba možda ne može napraviti puno sama, ali Greta Thunberg pravi je primjer da sve počinje od nas samih.

POVEZANOST ANTIKONZUMERIZMA I EKOLOGIJE I: EKOLOGIJA I ANTIKONZUMERIZAM

SARA ILIĆ

Konzumerizam je vezan uz moderno doba, doba nastalo nakon industrijske revolucije u razvijenom kapitalizmu, i tzv. potrošačko društvo. U vremenu globalizacije konzumerizam je visoko na našoj listi te smo mu vrlo podložni. Jesmo li se zbog toga kao društvo promijenili? Zasigurno jesmo. Nažalost, tako se gubi sustav vlastitih vrijednosti. Postali smo ovisni o trošenju. Konzumerizam nije nastao naglo, već se razvijao duže vrijeme, a masovni se konzumerizam smatra vrlo štetnim za okoliš.

EKOLOGIJA I ANTIKONZUMERIZAM

Ekologija je znanost koja proučava odnose između živih organizama, kao i njihov utjecaj na okoliš u kojem obitavaju i utjecaj okoliša na njih. Ekologija je široko područje koje obuhvaća mnogo poddisciplina. Uobičajena, široka klasifikacija, koja kreće od najniže do najviše razine složenosti, gdje je složenost definirana kao broj članova (entiteta) i procesa unutar sustava koji se proučava, je sljedeća: bihevioralna ekologija, populacijska ekologija, biocenologija, ekologija ekosustava, ekologija sustava, krajobrazna ekologija i evolucijska ekologija. Ekologija se može podijeliti i prema području proučavanja, npr.

na ekologiju životinja, ekologiju bilja, ekologiju kukaca itd. Ona se ne bavi samo životinjama i biljkama nego svim živim organizmima, pa tako i ljudima.

Ekologija čovjeka, nazvana i humana ekologija, bavi se proučavanjem odnosa čovjeka i njegova okoliša. U novije se vrijeme naglo razvija jer je čovjek, kao glavni zagađivač prirode, tehnološkim razvojem i demografskom ekspanzijom povećao svoj utjecaj na okoliš, koji tako izmijenjen šteti njegovu zdravlju i ugrožava mu opstanak. Stanovništvo svijeta raste znatno brže od proizvodnje

hrane, prirodni se izvori neracionalno troše, biosfera se svakim danom sve više zagađuje otpadnim tvarima, a količina se obradivog zemljišta smanjuje. Moderni ekološki pokret smatra da je problem zaštite ljudskog okoliša jedno od osnovnih pitanja suvremene civilizacije, povezanim sa sudbinom ljudske vrste.

Uz biološku ekologiju danas se, služeći se biološkim modelima, razvijaju i socijalna ekologija, grana sociologije koja se bavi utjecajem okoline na ljudsko društvo ili pojedince, te politička ekologija. Socijalna ekologija radikalna je ideologija koju je na temelju spisa Elisee Reclusa 1960-ih razvio Murray Bookchin. Ona tvrdi kako su ekološki problemi u današnjem svijetu posljedica problema unutar ljudskih društava, posebice kada je riječ o društvima temeljenim na hijerarhijskim političkim i društvenim sistemima. Ta društva promiču prihvaćanje natjecateljske filozofije u kojoj je smrt jedina alternativa ekonomskom rastu, a rast se ne može postići drugačije, nego na račun složene ravnoteže između prirode i čovjeka. Socijalna ekologija smatra kako zaštitu prirode nije moguće postići pojedini-

načnim akcijama ili etičkim konzumerizmom, nego stvaranjem novih društvenih struktura koje će uzimati u obzir odnos ljudi i prirode. Socijalna ekologija stoga smatra da borba za zaštitu okoline neće biti efikasna dok društva ne uspiju riješiti svoje ekonomske, etničke, kulturne, rodne i druge sukobe.

Politička ekologija znanost je koja proučava načine na koje politički, ekonomski i socijalni faktori utječu na okoliš. Većina znanosti bavi se analizom utjecaja koje društvo, država, korporacije i transnacionalne vlasti imaju na ekološke probleme i ekološku politiku. Politička ekologija može se koristiti za: razumijevanje odluka koje društva donose o prirodnom okolišu, u kontekstu njihova političkog okoliša, ekonomskog pritiska i socijalnih regulacija, promatranje kako nejednaki odnosi između društava i klasa utječu na prirodni okoliš te informiranje političara i organizacija o kompleksnosti okoliša i razvoja, doprinoseći boljem upravljanju istoga.

Pojam ekologije često se nepravilno koristi pri opisivanju aktivnosti vezanih uz zaštitu prirode. Zaštita prirode pojam je koji opisuje

aktivnosti koje uvelike premašuju sferu djelovanja ekologije. Suvremeni način života, začat 1776., kada je James Watt usavršio parni stroj, bitno mijenja suživot čovjeka i njegove okoline. Čovjek se stavlja u središte svega. Smatralo se kako su sva prirodna živa i neživa dobra tu samo da služe čovjeku, a prirodna dobra su uz to i neiscrpna.

Simulacije pokazuju kako više nije moguće nastaviti s ekspanzijom proizvodnje, potrošnje i otpada, a da se priroda trajno ne ošteti, te da više ne treba tražiti samo industrijski rast nauštrb prirode, već i rast u skladu s prirodom i njezinim mogućnostima. U krajnjoj liniji osiromašivanje prirode znači i ljudsko osiromašivanje jer većinu stvari koje trebamo za život uzimamo iz same prirode, tako da je i u ekonomskom interesu čovjeka očuvati prirodne resurse kako bi ostali dostupni nama i generacijama koje dolaze.

Prema Pečjaku (2009: 478) ekologija je znanstvena disciplina o rasporedu i međusobnom utjecaju organizama i njihova prirodnog okoliša, koja uključuje fizička obilježja kao što su Sunčeva svjetlost, klima i biotički ekosustavi drugih organizama.

Ekološka kriza označava narušavanje toga sustava, primjerice neprimjernim razmnožavanjem ili upadom neke druge vrste, vremenskom nepogodom, pomanjkanjem izvora, neprikladnom temperaturom itd. Ravnoteža je krhka, pa i manji zahvati lako mogu izazvati velike promjene. Prema podacima HINA-e iz 2017. godine u svijetu je prodano više od 480 milijardi plastičnih boca tijekom 2016. godine. Kada bi ih se poredalo jednu do druge, prekrile bi pola puta do Sunca. Prema postojećim trendovima rasta, taj će broj do 2021. porasti na 583 milijarde. Većina plastičnih boca za vodu i gazirane napitke radi se od polietilenskog-tetefalata (PET), koji se može reciklirati. Prikupljanje boca i njihovo recikliranje, međutim, ni izbliza ne prate porast proizvodnje i potrošnje. Manje od polovine boca kupljenih 2016. prikupljeno je za recikliranje, a samo ih je sedam posto pretvoreno u nove boce. Umjesto toga, većina ih završi na smetlištima ili u oceanima. Štulhofer (1993: 54) razlikuje makro i mikro ekološke krize. Makro-krize su kisele kiše, iscrpljivanje neobnovljivih energenata, ozonske rupe i slično - problemi od globalnog značaja. Mikro-krize su krize koje su usm-

jerene na manji teritorijalni doseg, kao što su izlijevanje toksičnog otpada u neki seoski potok, smog, odlaganje otrovnog otpada itd.

Prema Carteru trenutna ekološka kriza predstavlja nedvojbeni problem jer stvara situaciju u kojoj je svako iskorištavanje prirodnih resursa, koliko god njezinih "kreativnih" ciljeva postoji, potencijalno problematično. Kao takva, "anti-potrošnja" već je postala ključno obilježje velikog ekološkog diskursa i ne mora nužno reproducirati bilo koju od tradicionalnih „trojki“, koje su u prošlosti informirale diskurs o konzumaciji. Svaka obrana potrošnje koja se oslanja na kritiku

takvih tradicionalnih tropa riskira anakronizam (Gilbert, 2008: 553). Schumpeter suvremeni konzumerizam čvrsto povezuje s hegemonijom neoliberalizma i institucionalnim promicanjem „izbora“ i razlike u pružanju javnih usluga; takve se razlike često proizvode protivno željama korisnika i pružatelja usluga, ali ipak postaju stvarne nakon što su proizvedene. Globalna ekološka kriza mora se shvatiti kao posljedica činjenice da je moć "kreativnog uništenja" kapitala vrlo stvarna (Gilbert, 2008: 555). Iz ekološke krize proizašlo je nekoliko pokreta koji se smatraju antikonzumerističkim, a to su Freeganstvo, Enough! te Degrowth.

UDRUGA PLANTaŽA:

BORBA ZA OKOLIŠ KOJA NE PRESTAJE

JOSIPA MIKOVIĆ

(c) Udruga PLANTaŽa

Udruga PLANTaŽa osnovana je krajem 2014. godine od strane nekoliko entuzijasta s ciljem promoviranja kreativnosti, održivog načina života, društvenog poduzetništva te razvijanja novih vrijednosti od cirkularne ekonomije do novih sadržaja i ideja. Ideja o osnivanju dogodila se na Lost Theory festivalu koji se, nažalost, više ne održava u Hrvatskoj. Tako je jedan festival

koji se može pohvaliti velikom brigom za okoliš te održivim pristupom organizaciji i smještaju brojnih posjetitelja poslužio kao dobar „okidač“ za razvijanje njihove priče na području Osijeka. Udrugu čine većinom mladi pojedinci raznih profesija, no ono što ih povezuje je prijateljstvo i poštovanje te se upravo zbog toga trude ostaviti bolji svijet za buduće generacije.

TEŽNJA PREMA PROMICANJU EKOLOGIJE

Promicanje ekologije i održivog načina života ostvaruju kroz razne projekte, poput projekta MOSS - mobilna solarna stanica kojom su u pet Osnovnih škola na području Osijeka za više od 200 učenika predstavili prednosti korištenja obnovljivih izvora energije, uz prikaz same mobilne solarne stanice i njezine primjene. Osim projekta MOSS tu su i projekti poput

Cvjetnih kuglica, Biciklopopravljaonice, akcija čišćenja javnih površina, buvljaka, podjele hrane i brojnih radionica. Svi projekti naglasak stavljaju na ekologiju i odgovorno ponašanje prema okolišu, stoga mnoge predmete recikliraju te se trude proizvoditi što manje otpada na svim javnim događajima.

OSTVARIVANJE CILJEVA

Njihov je cilj kroz aktivnosti potaknuti zajednicu na sudjelovanje, i to ponajviše mlade osobe kojima također pružaju podršku za razvijanje vlastitih ideja i programa. Želja im je i zajedničkim snagama utjecati na pozitivne promjene u svojoj okolini; to postižu kroz razne suradnje i projekte kako na lokalnoj tako i na međunarodnoj razini.

Od samog osnivanja udruge ostvarili su više od 120 projekata/aktivnosti poput Urbanih intervencija, Osječke knedle, Papergirl projekta, MOSS projekta te brojnih tribina, radionica, biciklopopravljaonica i buvljaka. Trenutno iščekuju početak dva europska projekta, ali i

početak lokalnih projekata kao i suradnje s EPK Novi Sad 2021.

Iako su dosada ostvarili brojne suradnje te imali gostovanja diljem Hrvatske, Srbije i Mađarske, njihova baza je Osijek. U njemu najviše stvaraju i zbog toga im je velika želja upravo u Osijeku realizirati samoodrživ prostor za udruge i male poduzetnike/obrtnike koji dijele zajedničku želju za stvaranjem. Na taj bi način udruge i obrtnici pronašli svoje prostore za kvalitetan rast i razvoj, a grad bi dobio novu turističku vrijednost, uz razvoj poduzetništva kroz stvaranje novih proizvoda i branova.

PLAN UDRUGE ZA 2020. GODINU

Trenutno su u fazi iščekivanja početka dva projekta EU i prilagođavaju se na situaciju koja im, kao i mnogima, ne ide u prilog. Kako trenutno nisu u prilici provoditi projekte i aktivnosti, bacili su se na istraživanje online mogućnosti - od načina komunikacije do sudjelovanja na raznim online sastancima koji trenutno ispunjavaju svoju svrhu protoka informacija. Uz to, pišu i nove projekte koje bi voljeli provesti na području Osijeka.

Udruga nam prenosi kako su građani dosad lijepo reagirali na njihove projekte, kao i brojni volonteri koje uključuju u provedbu njihovih aktivnosti. Neki volonteri na taj su način postali aktivni članovi te su proveli hvalevrijedne projekte, a oni brojniji, simpatizirajući udrugu, postali su produžena ruka, osobito u inozemstvu. Kažu da se znaju našaliti kako bi zbog toga mogli otvoriti podružnicu udruge, i to u Dublinu, Irskoj.

(c) Udruga PLANTaža

Na pitanje smatraju li da su od početka rada udruge uspjeli napraviti promjenu odgovaraju - apsolutno. "Ako ne u zajednici, onda u sebi, a tamo ionako sve počinje. Neke smo motivirali, a neke aktivirali. Neki nas pak nisu niti doživjeli, no to nije važno." Svaki projekt ispunio je svoju svrhu, a promjena, osobito ona pozitivna i vrijedna, ionako je dugotrajan proces, tako da je još mnogo posla pred njima.

Ono što ih najviše veseli je spoznaja da je nešto što su stvarali, i to osobito u suradnji s umjetnicima, ostalo čitavo. Pravi primjer za to je uređeno tramvajsko stajalište kod Drven parka gdje su prošle godine postavili print umjetnice Slađane Zubić. Tu su još i umjetničke klupe u tri osječka parka koje su također netaknute i čitave.

BUĐENJE SVJESNOSTI O OČUVANJU OKOLIŠA

Udruga PLANTaža kaže kako briga o okolišu i našoj planeti Zemlji postaje svakodnevnica sve većeg broja ljudi i to ne bez razloga. Tako u Osijeku možemo pronaći dobre primjere koji olakšavaju brigu o okolišu poput obaveznog odvajanja otpada u većini kućanstava do nekoliko reciklažnih dvorišta ili pak proizvodnje komposta, što direkt-

no utječe na okoliš. Naravno, uvijek može bolje pa bi tako u Osijeku voljeli vidjeti malo veću brigu oko korisnih kukaca što bi se postiglo postavljanjem hotela za kukce u parkovima, sadnjom livadnog cvijeća koje se ne bi kosilo kako bi privuklo što više pčela, bubamara, osa itd.

"Drago nam je kad zajednica cijeni naš entuzijizam i volju za promjenom jer na taj način čuvamo nešto vrijedno i za buduće generacije."

Savjeti za čitatelje

Uz one neizostavne savjete poput izbjegavanja korištenja plastične ambalaže i razvrstavanja otpada, tu su još korisniji poput proizvodnje vlastitog komposta, živjeti u kući ili stanu. Također, tu je i podrška i kupnja od lokalnih OPG-ova, uzgoj vlastite hrane u što većoj mjeri, izbjegavanje automobila na kratkim relacijama te, prije svega, solidarnost prema svim živim bićima. Sada više nego ikada prije postaje jasno kako se naše ponašanje prema okolišu vraća poput bumeranga. Rastom temperature dogodit će se mnoge promjene koje neće biti samo ekološkog karaktera. "Mnogi su izazovi pred nama, a svako rješavanje problema počinje prvim korakom, stoga promijenimo svoje navike zbog naše i budućih generacija."

(c) Udruga PLANTaža

(c) Udruga PLANTaža

NEUSTRAŠIVI AKTIVIZAM ZELENE AKCIJE

TOMISLAV MARIJANOVIĆ

Zelena akcija nevladino je, nestra-
načko, neprofitno i dobrovoljno
udruženje građana i građanki iz
Zagreba koja je nastala 1990.
godine s ciljem zaštite okoliša na
lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj
razini. Njihovo djelovanje temelji
se na radu volontera i volonterki
koje podržava profesionalni tim, a
najveći dio pažnje pridaju aktiv-
nostima usmjerenima na poticanje
sudjelovanja javnosti u donošenju

odluka o okolišu te poboljšaju
kvalitete života u Hrvatskoj.

Ono čemu Zelena akcija dugoroč-
no teži, kao što i navode u svojoj
viziji, je ekološki i socijalno održivo
društvo na lokalnoj i globalnoj
razini u kojem građani i građanke
kroz sudjelovanje i suradnju čuvaju
prirodu i okoliš te postižu visoku
kvalitetu života.

POČETCI ZELENE AKCIJE

Bez obzira na svoj naziv, Zelena
akcija svoje ciljeve pokušava
ostvariti radom koji nije ograničen
samo na okoliš. Ističu sljedeće:

„Potreba za takvom udrugom
prepoznata je još 80-ih godina
kada je nastao pokret Svarun i
kada je u Europi bio snažan
antinuklearni pokret. Dakle, Zelena
akcija korijene vuče iz antinuklear-
nog i mirovnog pokreta te smo
vjerojatno od samog početka bili

svjesni da se, bez obzira na naše
ime, ne želimo baviti samo
okolišem, već da imamo društvenu
odgovornost reagirati na ono što je
u tom trenutku najvažnije i biti dio,
ili čak pokretači, društvenih prom-
jena koje su se tada događale na
ovom prostoru. Prve teme kojima
se Zelena akcija bavila bile su
vezane uz otpad jer se već tada
pojaviła ideja da se u Zagrebu
gradi spalionica kojoj smo se
protivili. No kao i mnogo drugih

(c) Udruga PLANTaža

organizacija civilnog društva i Zelena akcija je potekla iz ekološke i mirovne inicijative Svarun (neki ga nazivaju pokretom) koja se fokusirala na borbu protiv nuklearne energije i na priziv savjesti. Prva kampanja u koju smo krenuli nakon osnivanja bila je antiratna kampanja. Početkom rata i eskalacijom sukoba u Hrvatskoj

dio aktivista i članova Zelene akcije aktivno se uključio u tu kampanju. Pozivom kojeg je Zelena akcija 4.7.1991. godine uputila svim ljudima dobre volje započela je antiratna kampanja "Spriječimo rat!". Prvih nekoliko mjeseci sekretarijat kampanje funkcionirao je iz ureda Zelene akcije."

RAD ZELENE AKCIJE

Svojim radom Zelena akcija želi doprinijeti unaprjeđenju sustava zaštite okoliša na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini na način da potiče promjene kroz kampanje, nenasilne, direktne akcije, projekte, sudjelovanje javnosti u

donošenju odluka i sl.

„Cilj našeg djelovanja zaštita je okoliša i prirode te poticanje razvoja prema niskougličnom društvu, pri čemu se vodimo principima društvene pravde i systemske

promjene. Kroz naše (često vrlo uspješne) kampanje javnog zagovaranja ukazujemo na razne štetne odluke različitih nivoa vlasti i potičemo građanski aktivizam nudeći ujedno drugačije modele upravljanja javnim i prirodnim resursima.

U našem djelovanju inzistiramo na sintezi zaštite okoliša i društvene pravde te nastojimo da naše ulične akcije prati i visoka kvaliteta edukacije o klimatskim promjenama, energetici, transportu, gospodarenju otpadom, prirodnim resursima, pravu na pristup informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju itd.

Isto tako, u Zelenoj akciji, uz Zeleni telefon kao najstariji besplatni servis građanima i građankama, osiguravamo i besplatnu pravnu pomoć po pitanjima okoliša, kao i

Biciklopopravljaonu, besplatni servis za popravak bicikala u sklopu kojeg se doniraju bicikli potrebitima. Također, nastojimo surađivati s tijelima javne vlasti u vezi s raznim temama (npr. tema gospodarenja otpadom preko mreže Zero Waste) te provodimo mnogobrojne projekte i edukacije u školama, s građanima i drugim organizacijama.

Uz primarno djelovanje u cilju zaštite prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja u Hrvatskoj i šire, Zelena akcija uključivala se i u druge teme važne za zaštitu i promicanje ljudskih prava i demokracije. Primjerice, možda nije toliko poznato i vidljivo kako je Zelena akcija podržavala "Pride" od samih početaka, da je bila uključena u inicijativu "Glasam protiv" te da je trenutno dio inicijative "Dobrodošli!"

ZELENA AKCIJA U 2020. GODINI

Zelena akcija aktivna je i danas te se i dalje bavi mnogobrojnim temama. Među najvećim i najvidljivijim navode probleme s gospodarenjem otpadom u Zagrebu, ali i nacionalno, kao i općenito upravljanje Gradom Zagrebom – od otpada i smanjenja zelenih površi-

na do prekomjerne gradnje i raznih malverzacija. „To je jedna velika tema kojom se bavimo skoro 20 godina i pomak je spor, ali ono što je vrlo pozitivno jest da se sve više građanki i građana te lokalnih inicijativa pokreće i uključuje.“

Kao drugu važnu temu ističu energetiku i klimatske promjene, posebice kampanju protiv LNG terminala na Krku kojom se bave više od dvije godine. „Smatramo kako je to okolišno i klimatski vrlo štetan i nepotreban, ali i skup projekt s upitnom tržišnom potražnjom, pa će u velikoj mjeri biti plaćen novcem poreznih obveznika ili potrošača. Vlada RH gura taj projekt suprotno interesima lokalnog stanovništva i potrošača, slabo je transparentan i ne poštuje javno mnijenje. Nadalje, intenzivno pratimo što Vlada radi na području strategija, planova i zakona po pitanju klimatskih promjena i energetike te nastojimo uključiti širu javnost u te procese i utjecati na način da strategije budu što ambicioznije i progresivnije.“

Osim toga, i dalje provode mnogobrojne projekte poput „Škola

održivosti - obrazovanjem do aktivnog građanstva i društvene jednakosti” u partnerstvu s Klasičnom gimnazijom Zagreb, Školom primijenjene umjetnosti i dizajna Zagreb, Školom za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok te s Udrugom bivših učenika ŠPUD-a (UBU) i Udruženjem za razvoj kulture „URK”, poznatijem kao Mochvara, s kojima razvijaju kreativne i praktične vizije održivosti. Još jedan od projekata je i „Partneri za prirodu”, koji je financiran putem Švicarsko-hrvatskog programa suradnje, a čiji je cilj izgraditi kapacitete organizacija civilnog društva i javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima prirode u Hrvatskoj, kroz suradnju i partnerstvo sa švicarskim organizacijama civilnog društva i javnim institucijama na način koji osigurava održivi socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica.

(c) Zelena akcija

(c) Zelena akcija - Škola održivosti - radionica izrade solarnih kolektora, 30.11.2019

(c) Zelena akcija - Globalni prosvjed za klimu, 20.9.2019.

I dalje surađuju i daju podršku lokalnim građanskim inicijativama i organizacijama diljem Hrvatske i regije, a zadnjih godinu dana podržavaju nove inicijative poput „Fridays 4 Future“ i „Znanstvenici za klimu“. Posljednjih nekoliko godina aktivni su u Inicijativi Dobrodošli, kao što su prethodno bili i u Inicijativi za snažno civilno društvo, kada su se 2016. godine zajedno borili protiv smanjenja sredstava dostupnih za rad i razvoj civilnog društva, što je, nažalost, postalo opet aktualno zbog trenutne zdravstvene krize.

Djelovanje Zelene akcije temelji se

na radu volontera i volonterki te aktivista i aktivistkinja, a posebni naglasak stavljen je na doprinos mladih.

„Aktivistička grupa ili Aktivistička sekcija, kako se prvotno zvala, postoji skoro od samog početka rada Zelene akcije. Sastoji se od aktivistkinja i aktivista te volontera i volonterki koji svojim djelovanjem podupiru kampanje i programe Zelene akcije, organiziraju vlastite volonterske projekte poput Okolišnog filmskog festivala te provode brojne edukacije. Posebno se mladi uključuju u rad ove grupe, a rad nam je s njima

s njima iznimno važan, dok su motivacije raznolike – organizirane akcija, informiranje, edukacija, treninzi o važnim temama kojima se Zelena akcija bavi, osnaživanje na raznim područjima itd. Mnogo-

brojni ljudi koji sada djeluju u nekim drugim organizacijama, inicijativama, institucijama sl. prošli su kroz našu Aktivističku grupu, na što smo vrlo ponosni.“

(c) Zelena akcija

U sklopu međunarodnog Dana bez plastičnih vrećica, aktivisti i aktivistkinje Zelene akcije performansom ispred Importanne centra u Zagrebu ukazali su na velike okolišne probleme koji nastaju zbog prekomjerne proizvodnje i potrošnje plastičnih vrećica. Akcijom su ponudili održivu alternativu u obliku platnenih vrećica koje se mogu višekратно koristiti i nemaju negativan utjecaj na okoliš.

(c) Zelena akcija

Radionica šivanja u ArtPartku. Zelena akcija, kao članica svjetskog pokreta "Break Free From Plastic", povodom Međunarodnog dana bez plastičnih vrećica, organizirala je "Tjedan bez plastike" od 2. do 5. srpnja 2019. godine u Zagrebu.

„Provodimo mnogobrojne projekte, konferencije, tribine itd. u koje se javnost ima priliku uključiti, a kroz naš najstariji edukativni program, Jesenski eko-seminar, prošlo je na stotine ljudi u zadnjih 20-ak godina. Da su građani zainteresirani posebno dokazuje naš Zeleni telefon (ZT), aktivnost primanja dojava građana i građanki o problemima vezanim uz okoliš iz njihovog susjedstva te rješavanja tih problema. Iz mnogih su prijava izrasle i neke od većih kampanja Zelene akcije, a ZT ima i važnu ulogu u podršci lokalnim inicijativama. Od rujna 1992. godine do prosinca 2019. godine, dakle u nešto više od 27 godina, ZT primio je čak 27.783 prijava građana i građanki, a telefon ne staje zvoniti ni u doba pandemije koronavirusa, što pokazuje kako je ovaj servis važan i prijeko potreban.

Biciklopopavljaona, popularno zvana BicPop, besplatni je, volonterski i participativni servis za bicikle u kojem svi zainteresirani mogu sami ili uz pomoć volontera i volonterki popraviti svoj bicikl. Osim promicanja biciklizma kao okolišno prihvatljivog oblika transporta te promicanja ponovne uporabe, cilj BicPopa je i društvena solidarnost kroz stvaranje prostora

u kojem građanke i građani pomažu jedni drugima. Otkad je počela s radom na ljeto 2009. godine u Biciklopopavljaoni obavljeno je više od 7.000 popravaka, a pomogli smo i da više od 500 napuštenih bicikala pronađe nove vlasnike.“

Na pitanje kakav je utjecaj Zelena akcija ostvarila u svojih 30 godina rada, istaknuli su nam najznačajnije trenutke iz svoje duge povijesti.

„U prvih 30 godina našeg postojanja možemo reći kako smo zabilježili brojne uspjehe. Primjerice, zahvaljujući našim kampanjama i uličnim akcijama zaustavljeni su mnogi štetni projekti, poput termoelektrane na ugljen u Lukovom Šugarju, naftni projekt „Družba Adria“, hidroelektrana Ombla, termoelektrana Plomin C, spalionica otpada u Zagrebu, istraživanje nafte i plina u Jadranu itd. Hrvatska ima i jedan od najstrožih zakona o GMO-ima u Europskoj uniji, čemu je Zelena akcija doprinijela. Nadalje, sudjelovali smo u inicijativi za donošenje Zakona o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja te doprinijeli ukidanju koruptivnog i skandaloznog Zakona o igralištima za golf.

Nismo se ustručavali pokrenuti sudske procese te smo i na taj način doprinijeli razvoju prava okoliša, kako u Hrvatskoj, tako i u regiji. Naravno, naša velika aktivnost i neustrašivost prozivanja pogrešnih odluka i politika dovela je i do toga da smo i mi bili tuženi od strane Ministarstva zaštite okoliša i od tzv. kvazi-investitora.

Htjela bih istaknuti i ključnu ulogu Zelene akcije u vjerojatno najvećoj kampanji civilnog društva „Ne damo našu Varšavsku“, koja je

imala velik broj neizravnih pozitivnih posljedica, poput izmjena zagrebačkog Generalnog urbanističkog plana te senzibiliziranja javnosti za teme prostornog planiranja i javnog interesa. Ta je kampanja nesumnjivo bila poticaj ostalim sličnim inicijativama u Hrvatskoj kao npr. „Srđ je naš“ i „Savica za Park“, ali i u regiji, primjerice u Srbiji i BiH, gdje je javnost snažno krenula u obranu javnog prostora.“

(c) Zelena akcija

Prosvjed „Nama smeće, a njima Manhattan“, 9.12.2019. Prosvjed je održan zbog kaosa sa smećem u Zagrebu i poskupljenja odvoza otpada, o kojem će odlučivati zastupnici na aktualnoj sjednici, ali i kao još jedan prosvjed upozorenja protiv Bandićeva GUP-a (Generalnog urbanističkog plana). GUP je prvo trebao biti ubačen na dnevni red po hitnom postupku, ali je gradonačelnik bio prisiljen prebaciti ga na sjednicu u veljači. Prosvjed su organizirali Zelena akcija, Pravo na grad, udruga Siget, Udruga eko Zagreb i Udruga za zaštitu okoliša Resnik (UZOR).

SAVJETI ZELENE AKCIJE ZA ČITATELJE

Jasno je da je Zelena akcija pokazala kroz svoj nezaustavljiv rad da je njihov utjecaj na društvo zamjetan. Kada je riječ o zaštiti okoliša, potrebno je krenuti od pojedinca, a Zelena akcija ponudila nam je sljedeće savjete:

„Vjerojatno je najjednostavnije krenuti od svoga kućanstva i vlastitog odnosa prema hrani i otpadu. Svi bismo se trebali što više voditi principom smanjenja, ponovne uporabe i recikliranja otpada, kao i nebacanja hrane. Neki se ljudi odlučuju i na život bez otpada (tzv. zero waste) ako mogu, no to je, naravno, idealna situacija.

Također, korištenje okolišno prihvatljivijih prijevoznih sredstava poput bicikala, javnog prijevoza ili vlakova dobar je početak, a manje štetniji odabir od automobila ili aviona. Nadalje, zahvaljujući sustavu e-savjetovanja, građanima i građankama omogućeno je sudjelovanje u procesima donošenja važnih zakona, strategija i sl. koji se tiču svih nas - važno je da zaista budemo aktivni građani.

Naposljetku, ljudi se mogu raspitati o načinu uključenja u rad inicijativa i udruga u svojim sredinama ili, ako imaju potrebu, pokrenuti i vlastitu inicijativu te na taj način poticati širenje aktivizma u lokalnih sredinama. Ako su potrebni savjeti, svakako nam se građani i građanke mogu obratiti.“

ZA OCEAN – ODLUKA JE NA NAMA NATAŠA BROČIĆ

Sve više uviđam koliko ljudi imaju utjecaja na klimatske promjene. Još sam nedavno mislila da su za sve trenutne nedaće krive velike svjetske tvrtke koje se neodgovorno ponašaju prema okolišu, ali konačno shvaćam da kriviti ne smijemo samo određene tvrtke, vlade ili ljude, već sve nas. Najviše pati okoliš koji svakodnevno osjeti posljedice ljudskog nemara.

Zapetljavanje plastikom, izvor:
<https://www.bytheeast.com/2018/06/28/plastic-pollution-chocking-water-bodies-in-lebanon/>

Our World in Data navodi kako plastika u oceanu može nastati iz dva izvora: iz kopnenog i morskog. Morski izvori zagađenja odnose se na riblje flote koje iza sebe ostavljaju ribarske mreže, vodove, užad, a ponekad i napuštena plovila. Na globalnoj razini procjenjuje se da oko 80% oceanske plastike potječe iz kopnenih izvora, a preostalih 20% iz morskih. U svijetu se svake godine proizvede više od 400 milijuna tona plastike koja zagađuje okoliš i uništava oceane. Iako sav plastični otpad ne završi u oceanu (većina završi na odlagalištima), velika se količina plastike ipak nađe

u oceanu, i to oko 3% sveukupno proizvedene plastike. U 2010. to je bilo oko 8 milijuna tona – 8 milijuna više nego što bi trebalo. Lebraton, Egger i Slatin proveli su istraživanje u kojemu se bave tvrdnjama da plastika na površini oceana ima vrlo kratak vijek trajanja, brzo se razgrađuje u mikroplastiku i tone u veće dubine. Oni navode kako mikroplastika može postojati desetljećima, što znači da čak i ako bismo prestali odlagati plastiku u ocean do 2021., posljedice prijašnjih zagađenja bile bi trajne.

Postoje mnogi dokumentirani utjecaji plastike na ekosustave i životinje, iako je puni opseg utjecaja nepoznat. Plastika na morske životinje utječe sljedećim postupanjima: zapetljavanjem, gutanjem i interakcijom. Zapetljavanje podrazumijeva okruživanje ili stezanje morskih životinja plastičnim otpadom. Do sada su zabilježeni slučajevi zapetljavanja najmanje 344 vrste - dvije trećine vrsta tuljana, jedna trećina vrsta kitova, jedna četvrtina morskih ptica, sve vrste morskih kornjača, 89 vrsta riba i mnoge druge. Gutanje plastike može biti nenamjerno, namjerno ili indirektno, putem gutanja plijena koji sadrži plastiku.

Gutanje je dokumentirano za najmanje 233 morske vrste, uključujući sve vrste morskih kornjača, bar jednu trećinu vrsta tuljana, 59% vrsta kitova itd. Gutanje plastike može rezultirati smanjenim kapaciteta želuca i ometanjem ili začepljenjem crijeva, a može i uzrokovati puknuće želuca. Interakcija uključuje sudare, prepreke ili abrazije koje oštećuju ekosustav koraljnih grebena.

No plastika ne utječe isključivo na životinje, već i na ljude. Za naše su zdravlje najveća briga mikročestice i nanočestice koje su toliko malene da ih se lako nesvjesno može progutati. Postoji nekoliko načina na koje plastične čestice mogu dospjeti u naše tijelo, a to su oralnim putem, konzumiranjem morskih proizvoda koji sadrže mikroplastiku, kroz kozmetiku ili udisanjem čestica u zraku.

U svakom slučaju, plastika nam je jedan od najvećih neprijatelja. Njezinim nepropisnim odlaganjem štetimo svome zdravlju i zdravlju našeg okoliša. Samo je u 2015. godini oko 55% globalnog plastičnog otpada odbačeno, dok je 25% spaljeno, a 20% reciklirano. Taj je postotak vrlo alarmantan, pogotovo kada shvatimo da ćemo posljedice plastičnog zagađenja zauvijek osjetiti.

U moru ljudi koji i dalje ne shvaćaju ozbiljnost klimatskih promjena i utjecaja plastike na ocean nalazi se 4ocean koji je u kratkom roku svojim trudom postigao velike rezultate. Andrew Cooper i Alex Schulze, studenti koji su se upoznali na fakultetu u Floridu, osnovali su 4ocean nakon zajedničkog putovanja na Bali gdje su im se „otvorile oči“. S obzirom na to da je Indonezija jedna od najvećih zagađivača u svijetu, na njezinim se plažama može vidjeti velika količina otpada, primarno plastičnih boca i vrećica. Cooper i Schulze bili su potreseni onim što su vidjeli, pa su došli na ideju da osnuju 4ocean, organizaciju koja se bavi vađenjem plastike i stakla iz oceana te pravljenjem stvari poput narukvica i majica od istoga.

4oceanove akcije čišćenja u potpunosti financiraju potrošači koji kupuju njihove proizvode. Tvrtku su osnovali s ciljem da stvore novu ekonomiju koja podupire revitalizaciju i prenamjenu oceanske plastike na globalnoj razini te koja istovremeno smanjuje potražnju za netaknutom plastikom u proizvodnom lancu opskrbe. Osim čišćenja oceana zagovaraju i održiva poslovna rješenja te zakone koji smanjuju pretjeranu potrošnju i prekomjernu proizvodnju plastike za jednokratnu uporabu. Kroz svoje kampanje podižu svijest pojedinaca, vlade i poduzeća te ih educiraju o razornom utjecaju oceanske plastike na okoliš i čovječanstvo.

(c) 4ocean – zaštitni dizajn narukvice, izvor:
<https://twitter.com/4ocean/status/1023176295188967427/photo/1>

Za svaku kupnju njihove narukvice ili proizvoda 4ocean se obvezuje da će ukloniti pola kilograma smeća. Do sada su uklonili više od 3,5 milijuna kilograma otpada, a ta brojka neprestano raste kako se širi svijest o zagađenju oceana. S čišćenjem su počeli u Floridi, Indoneziji i na Haitiju, a sada čiste i u Guatemali te na Karibima. Osnivači naglašavaju kako kupnjom njihovog proizvoda kupci ne pomažu isključivo u

jačanju njihovih međunarodnih operacija čišćenja, već financiraju i razvoj inovativnih tehnologija te novih održivih proizvoda poput boca za višekratnu uporabu, vrećica i odjeće.

Svakim se danom borimo s novim izazovima koje nam priroda nameće zbog naše neodgovornosti, stoga je važno sudjelovati u ovakvim akcijama. Neki smatraju kako početi od sebe ne potpomaže u rješavanju svjetskih problemima, no mijenjanje naših navika ostavlja neizmjerne globalni utjecaj. Kako bismo bili bolji ljudi i zaštitili sve stanovnike Zemlje, trebamo se pobrinuti da propisno odlažemo otpad i da isti što manje stvaramo. Promjena počinje danas, a na nama je da odlučimo želimo li bolju budućnost.

Izvor fotografije:

https://stock.adobe.com/126202553?as_campaign=TinEye&as_content=tineye_match&epi1=126202553&tduid=36c6b9fb130b1e07516bbd7d977fa4a2&as_channel=affiliate&as_campclass=redirect&as_source=arvato

POVEZANOST ANTIKONZUMERIZMA I EKOLOGIJE II:

ANTI-KONZUMERISTIČKI POKRETI

SARA ILIĆ

Nije sve tako crno-bijelo; pojedine skupine ljudi u svijetu bore se protiv konzumerističkog načina razmišljanja. Postoje pokreti koji se smatraju antikonzumerističkim, a proizašli su iz ekološke krize. Osnova djelovanja za brigu o prirodi i smanjenju zagađenja su im pokreti Freeganstvo, Enough! i Degrowth.

Organizacija Freeganstvo pojavila se 1990-ih godina, a etimologija naziva ukazuje na osobu koja bojkotira potrošački kapitalizam metodama ponovne uporabe, recikliranja i razmjenjivanja. Sljedbenika ove organizacije ima na tisuće, a žive jednostavnim načinom života; ti su ljudi, uglavnom, vegani, sami si sve prave, kupuju proizvode ekološke proizvodnje te biraju one proizvode koji doprinose očuvanju okoliša.

(c) <https://unsplash.com/photos/iZYJzBWXfYA>

FREEGANSTVO

Naziv freegan dolazi od engleskih riječi free (besplatno) i vegan, a označuje osobu koja bojkotira potrošački kapitalizam metodama ponovne uporabe, recikliranja, razmjenjivanja, dumpster divinga i sl., trudeći se ne kupovati ništa i ukazati na neodrživost potrošačkog životnog stila, štetnog ne samo za okoliš već i za ljude i životinje. Iako Freeganstvo nije koherentna filozofija niti ima dosljednu teorijsku osnovu, može biti shvaćeno kao antikonzumeristički pokret kojim se tržišnu ekonomiju nastoji zaobići gdje god je to moguće.

Na svojoj službenoj internetskoj stranici pripadnici ovog pokreta sebe opisuju kao ljude koji koriste alternativne strategije življenja bazirane na ograničenom sudjelovanju u konvencionalnoj ekonomiji te minimalnoj potrošnji resursa. Nakon brojnih pokušaja bojkotiranja proizvoda neetičkih korporacija, koje su odgovorne za kršenje ljudskih prava, uništavanje okoliša ili mučenje životinja, mnogi su shvatili da, bez obzira na to što su kupovali, podržavaju nešto izrazito negativno. Zaključili su da problem ne leži u tih nekoliko loših korporacija, već cijelom sustavu

kao takvom te se pozivaju na totalni bojkot ekonomskog sistema u kojem je želja za profitom nadišla etiku. Umjesto izbjegavanja kupovine proizvoda jedne neetičke tvrtke, treba izbjegavati kupovanje ičega, koliko god možemo.

U svojoj borbi protiv kapitalističkog sustava, odnosno konzumerističkog načina življenja, freegani se koriste različitim strategijama:

PRENAMJENA OTPADA

Ističu kako oglašivačka industrija konstantno nameće potrošačima bacanje i(li) zamjenu dobara koja već posjeduju te nabavu novih, što rezultira velikom količinom otpada koja može zabrinuti mnogo ljudi. U tom kontekstu freegani koriste praksu dumpster divinga – skupljanje i ponovna namjena iskoristivih proizvoda pronađenih u kontejnerima i ostalim odlagalištima otpada.

MINIMALIZACIJA OTPADA

U društvu u kojem prosječni potrošač stvara ogromne količine otpada, freegani ne žele biti dio problema, stoga obazrivo recikliraju, kompostiraju organski otpad te, kad god je to moguće, popravljaju stvari umjesto da ih zamjenjuju novima. Slične aktivnosti odvijaju se na mjesečnim free market okupljanjima na kojima je moguća razmjena dobara ili usluga. „Besplatne trgovine“ mjesta su gdje je moguće donijeti stvari koje nekome više ne trebaju, a uzeti one koje trebaju. Takva mjesta postoje i na internetu, kao što je npr. Freecycle.org, gdje je moguće predbilježiti se na mailing listu te nuditi besplatne stvari preko interneta.

EKOLOŠKI PRIHVATLJIVA VOŽNJA

Freegani uočavaju katastrofalne društvene i ekološke posljedice automobila, pa radije koriste alternativne metode kretanja, poput pješaćenja, vožnje na koturaljkama ili biciklu te autostopiranja (koje opravdavaju tvrdnjom da se tako popunjava mjesto u automobilu koje bi inače bilo neiskorišteno, pa ne pridonose ukupnoj potrošnji goriva). Freegani organiziraju grupe čiji se članovi međusobno podučavaju popravcima i dijele bicikle, čime stvaraju kulturu dijeljenja vještina i resursa.

BESPLATAN SMJESTAJ

Za freegane smještaj je pravo, a ne povlastica. Smatraju da je bacanje hrane zvjerski čin, posebice jer mnogi umiru od gladi, a zgroženi su i činjenicom da se ljudi smrzavaju do smrti, dok razni posjednici, banke i gradovi drže zgrade praznima. Najčešća je metoda ove strategije tzv. squatting – pronalazak napuštenih zgrada i njihovo obnavljanje te korištenje za besplatno stanovanje uz umjetničke i obrazovne programe za zajednice s niskim prihodima.

GOING GREEN

Ovom strategijom freegani izražavaju nezadovoljstvo činjenicom da živimo u društvu u kojem se hrana koju jedemo često uzgaja „na drugom kraju svijeta“, mnogo puta prerađuje, prevozi dugim relacijama te pohranjuje na dugo vremena, a sve to po vrlo visokoj cijeni. U tom kontekstu, going green odnosi se na gerilske vrtove u kojima freegani uzgajaju vlastitu hranu kao alternativu, pa tako ne sudjeluju u eksploatatorskom i ekološki destruktivnom sustavu globalne industrijalizirane i korporativne proizvodnje hrane.

RADITI MANJE

Sve prethodno navedene prakse smanjit će potrebu za radom na „besmislenim i alijenacijskim“ poslovima u ekonomiji novca te posljedično ostaviti više vremena za angažman u tzv. „temeljnoj ekonomiji“ – ekonomiji doma, obitelji, susjedstva i zajednice.

Pripadnici Freegan pokreta nastoje izazvati komodifikaciju života na svim područjima te stvoriti svijet u kojem će zajedništvo sa svim živim bićima, poštivanje zemlje te mirni i pravedni odnosi među ljudskim bićima zamijeniti nagon za profitom. Prema Stažiću freeeganizam je ultimativni bojkot potrošačkog društva i alternativa potrošačkog kapitalizma (Šimek, 2015: 23).

ENOUGH!

Enough! je britanski pokret koji su 1992. godine osnovali radikalni zeleni aktivisti i aktivisti za razvoj zemalja trećeg svijeta zbog zaštite okoliša i radničkih prava. Aktivističke metode ovoga pokreta usmjerene su protiv konzumerizma, odnosno protiv siromaštva kao posljedice konzumerizma. Njihova je najveća briga problem gladi u svijetu.

Na početku Enough! izvješća stoji: „Enough! pokret nova je i inovativna inicijativa za zbrinjavanje ljudi diljem svijeta u pogledu adekvatne prehrane danas, ali i u narednim desetljećima.“ Organiziraju dan bez kupovine, po uzoru na Adbusters, pod nazivom No Shop Day. Slično kao Adbusters skloni su eksperimentiranju s taktikama izrugivanja, humora, zaigranosti i drame kako bi pružili otpor potrošačkoj ideologiji. Jedna od njihovih zanimljivijih intervencija organiziranje je „zona slobodnih od kupnje“ usred šoping centara, kojima ljude pozivaju da im se pridruže te, umjesto da troše novac, popričaju i popiju čaj s njima.

DEGROWTH

Degrowth politički je, gospodarski i društveni pokret koji se temelji na ekološkoj ekonomiji, anti-konzumerističkoj i anti-kapitalističkoj ideji. Degrowthovi mislioci i aktivisti zagovaraju smanjenje proizvodnje i potrošnje, tvrdeći da prekomjerna potrošnja leži u korijenu dugoročnih problema zaštite okoliša i socijalnih nejednakosti. Glavna je tvrdnja degradacije da smanjenje potrošnje ne zahtijeva individualno mučenje ili smanjenje blagostanja.

Umjesto toga za cilj imaju povećati sreću i dobrobit kroz ne-potrošačke radove u razmjeni sredstava, dok manje konzumiraju, a više vremena posvećuju umjetnosti, glazbi, obitelji, prirodi, kulturi i zajednici. Pokret je nastao iz zabrinutosti zbog percipiranih posljedica produktivizma i konzumerizma povezanih s industrijskim društvima (bilo kapitalističkim ili socijalističkim) i zbog slabe dostupnosti izvora energije (vršno ulje), smanjenja kvalitete okoliša (globalno zagrijavanje, zagađenje, prijetnje biološkoj raznolikosti), smanjenja zdravlja flore i faune o kojoj ljudi ovise, porasta negativnih društvenih nuspojava (neodrživi razvoj, slabije zdravlje, siromaštvo) te sve većeg korištenja resursa moćnih svjetskih zemalja kako bi zadovoljili životne stilove, što podrazumijeva konzumiranje velikih količina hrane i energije te proizvodnju više otpada, a sve to na štetu trećeg svijeta.

Degrowthov je pokret u suprotnosti sa svim oblicima produktivnosti (uvjerenje da je ekonomska produktivnost i rast svrha ljudske organizacije) te se zbog toga suprotstavlja trenutnom obliku održivog razvoja. Iako zabrinutost za održivost ne proturječi rastu, održivi razvoj ukorijenjen je u glavnim razvojnim idejama koje za cilj imaju povećanje kapitalističkog rasta i potrošnje. Kritičari degradacije tvrde da bi usporavanje gospodarskog rasta rezultiralo povećanjem nezaposlenosti i siromaštva te smanjenjem dohotka po stanovniku.

No usporavanje gospodarskog rasta neće uspjeti ostvariti koristi od samoodrživosti i materijalne odgovornosti te bi doista dovelo do smanjenja zaposlenosti. Umjesto toga, zagovornici razgradnje zagovaraju potpuno napuštanje sadašnjeg (rasta) gospodarskog sustava.

U sklopu pokreta organizirane su internacionalne konferencije 2008. godine u Parizu, 2010. godine u Barceloni, 2012. godine u Montrealu i Veneciji, 2014. godine u Leipzigu, u Budimpešti 2016. i u Malmöu 2018. godine, a surađuju i s drugim sličnim pokretima (2017. godine imali su 32 službena suradnika).

Andrea Perković i Milana Vukomanović godinama se bave fotografiranjem i to je nešto čime bi se jednog dana voljele profesionalno baviti. Iako je riječ o različitim motivima i modelima koje fotografiraju, obje su fascinirane prirodom; ona ih motivira na rad, vole provoditi vrijeme u njoj i stvarati umjetničke radove i fotografije upravo na temu prirode.

„Uvijek sam bila fascinirana prirodom, tako da je i njezino fotografiranje zapravo došlo prirodno“, navodi Andrea. S druge strane, Milana tvrdi da nema poseban razlog zbog kojeg fotografira prirodu i da se to često dogodi kada ide u šetnju ili kada dogovori zajednički “šuting” s nekim negdje u prirodi. Ističe da je svakom fotografu prvi korak fotografiranje prirode: “Priroda je statična, a vizija za drugi korak fotografiranja osoba lako se dobije.”

U fotografskoj riznici ovih dviju umjetnica mogu se pronaći različiti motivi prirode pa tako Andrea navodi da najčešće fotografira zalaske, šume i planine, dok se Milana bazira na fotografiranju manjih životinja, cvijeća, šume ili nekakvog vidika.

„Smatram da smo povezani s prirodom, posebice zato što nas samo uživanje u njoj, ili promatranje fotografija, može dovesti u neka duboka stanja svijesti. Primjerice, sam boravak u prirodi može opustiti čovjeka i dati mu neki unutarnji mir“, dodaje Andrea.

(c) Andrea Perković

Milana, s druge strane, osim maloprije navedenih motiva nastoji u svojim radovima prikazati poveznicu između čovjeka i prirode, i to na emotivnoj bazi.

(c) Milana Vukomanić

„Više volim slikati ljude u prirodi jer mi to daje više slobode i volje za razmišljanjem. Općenito, kada sam u užem krugu ljudi, uhvati me blaga panika i jednostavno mi ideje ishlape“, otkriva Milana.

Na pitanje tko su im uzori, Andrea spremno odgovara da nema određene uzore koje prati, ali da cijeni rad mnogih naših i inozemnih fotografa. Milana ističe da na osobe koje se bave fotografiranjem prirode najčešće nailazi na stranicama kao što su National Geographic.

(c) Milana Vukomanić

„Obožavam takve fotografije jer ljudi provode puno vremena kako bi uhvatili pravi trenutak života u prirodi ili čak divljini. Za takvu vrstu fotografije ne možeš reći da je isti kalup kao sve ostalo iz razloga što provodiš svoje privatno vrijeme negdje, na primjer daleko od kuće, čekajući nekakav trenutak koji nisi nikad vidjela“, kaže Milana.

Djevojke, iz svoje fotografske perspektive, kao najveći globalni problem vezan uz prirodu vide nebrigu o njoj.

„Zapravo je žalosno kada negdje dođete i priroda bude predivna, a pogled vam završi na smeću. Mislim da veliki broj ljudi još uvijek nije svjestan u kojoj smo mjeri povezani s prirodom, pa umjesto da živimo usklađeni s njom, mi joj objavljujemo rat“, ističe Andrea. Milana se slaže s njom i dodaje da problem predstavlja i odlaganje nerazgradivog otpada u prirodu. Navodi da to može biti problem i za fotografa, ukoliko je smeće odloženo na nekoj zanimljivoj lokaciji koja bi se mogla zabilježiti fotoaparatom.

U konačnici, ne sumnjamo da će Andrea i Milana i dalje pronalaziti inspiraciju u prirodi i nastaviti ju fotografirati. Njihovo dosadašnje djelovanje pokazuje da je riječ o profesionalnim umjetničkim radovima, a njihov cjelokupni rad možete pratiti na njihovim Facebook i Instagram stranicama Milana Vukomanić Photography i Lens Queen. Naravno, ako i sami želite da vas fotografiraju, uvijek im se možete javiti.

(c) Milana Vukomanić

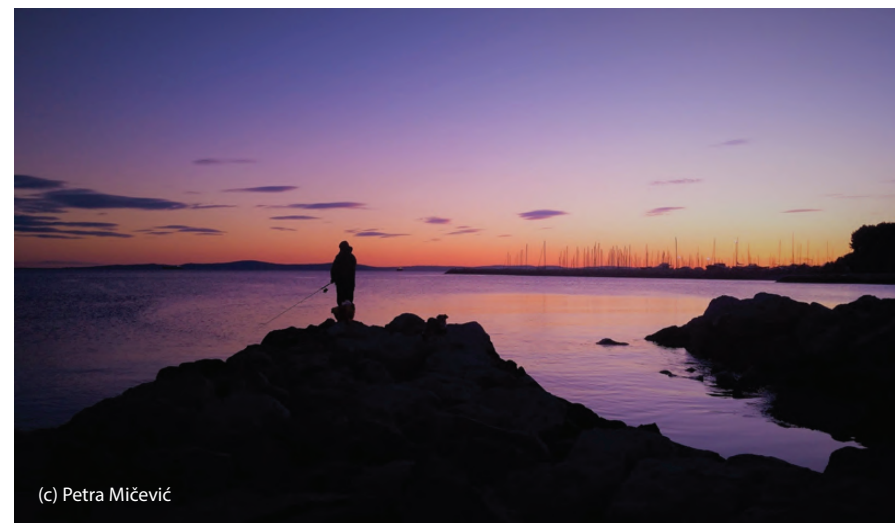
(c) Andrea Perković

NEBO I ZALASCI SUNCA KAO GLAVNA INSPIRACIJA U STVARANJU

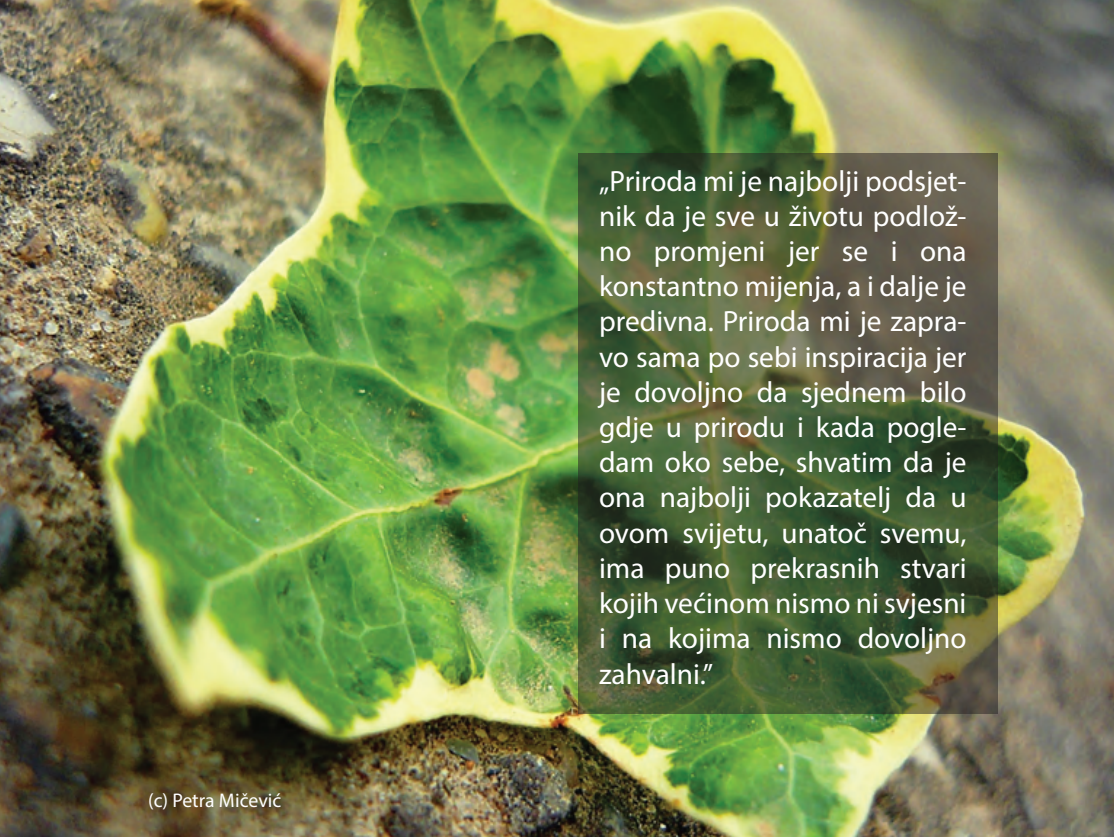
MIRELA BELAJ

Petra Mičević studentica je četvrte godine diplomskog studija Mediji i odnosi s javnošću na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. U fotografiranju zaljubila se u ranom djetinjstvu, s čim se i dalje bavi, iako se krajem osnovne škole jedno vrijeme odlučila posvetiti drugim hobijima.

„Naravno, ne na profesionalnoj razini. Od samog mi je početka isključivo hobi, no planiram unaprijediti svoje vještine“, ističe. Osim toga, Petra oduvijek voli fotografirati prirodu za koju tvrdi da joj donosi poseban osjećaj mira.

(c) Petra Mičević

„Priroda mi je najbolji podsjetnik da je sve u životu podložno promjeni jer se i ona konstantno mijenja, a i dalje je predivna. Priroda mi je zapravo sama po sebi inspiracija jer je dovoljno da sjednem bilo gdje u prirodu i kada pogledam oko sebe, shvatim da je ona najbolji pokazatelj da u ovom svijetu, unatoč svemu, ima puno prekrasnih stvari kojih većinom nismo ni svjesni i na kojima nismo dovoljno zahvalni.“

(c) Petra Mičević

Motivi koji ju najviše inspiriraju u prirodi su nebo, odnosno neobični oblici oblaka i zalasci sunca te biljke i drveće koji se nalaze blizu vode. Smatra da upravo odraz u vodi daje posebnu čar fotografiji. Uz to, zanimljiva je činjenica da su sve njezine fotografije prirode uslikane mobitelom, a pri tome ne gube na svojoj kvaliteti i profesionalnom izgledu.

„Većina mobitela danas ima poprilično dobru kameru od kojih neke mogu parirati i profesionalnim fotoaparatima. Vjerujem da je profesionalni fotoaparat ipak

najbolji alat, no i s mobitelom se mogu napraviti jako dobre fotografije, pogotovo ako osoba zna što radi.“

Svoje fotografije, tvrdi Petra, ne uređuje previše budući da se još uvijek smatra amaterom. Jedino na čemu značajnije radi promjene su kontrasta i svjetline u jednostavnom programu za uređivanje. Na pitanje planira li i u budućnosti na taj način fotografirati prirodu spremno odgovara kako vjeruje da joj zalasci sunca i biljke nikada neće dosaditi te da će ih svakako nastaviti fotografirati.

„Ipak, kako budem unaprjeđivala vještine fotografiranja, mislim da ću sve više uočavati još neke detalje u prirodi koji mi sada možda promiču“, zaključuje umjetnica.

Mi zaključujemo da s ovakvim svestranim mladim ljudima koji razmišljaju poput Petre nema straha za budućnost. Uz očitu brigu o prirodi, Petra uočava njezinu istinsku ljepotu i pretvara ju u umjetnost kroz koju i mi laici imamo priliku mnogo toga spoznati.

(c) Petra Mičević

KAKO ILUSTRIRATI PRIRODU NA MALO DRUGAČIJI NAČIN?

MIRELA BELAJ

Kristina Penava studentica je druge godine diplomskog studija Ilustracija na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. Osim što se bavi izradom ilustracija, voli pisati kraće prozne tekstove i proučavati umjetnost. Svoje je talente uspjela pretočiti u knjigu koja joj je poslužila za završetak preddiplomskog studija Likovna kultura, a nedavno joj je dodijeljena Dekaničina nagrada za postignut uspjeh u umjetničkom radu na polju likovne umjetnosti. U budućnosti se, kaže, najviše vidi u ilustriranju, pa je trenutno na probnom razdoblju u Nakladi Ljevaku gdje ilustrira čitanke za djecu.

Teme su Kristininih radova životne. U njima se, smatra Kristina, svi mogu pronaći, bez obzira na to što su proizašle iz uvjerenja jedne osobe. Tako je nastala i knjiga naziva Ut pictura poesis u kojoj je spojila talent za pisanje i slikanje. Specifičnost je djela, prema riječima Kristinina profesora Krešimira Purgara, u tome što se ona ne zaustavlja samo na umjetničkom aspektu vlastitog rada nego nastoji

povezati kreativnost s teorijskom problematikom odnosa slike i teksta:

„To nije knjiga u užem smislu riječi, koja ima 100 ili 200 stranica teksta. Riječ je o autorskom umjetničkom djelu koje se sastoji od 35 radova, pri čemu jedan rad čini slika s lijeve i tekst s desne strane. Netko može spojiti ples i film ili kazalište i klizanje, a ja sam spojila tekst i sliku iz vrlo subjektivnog razloga – oboje volim. U ovom se slučaju tekst i slika međusobno ilustriraju, pa je tako knjiga bila pokušaj osamostaljenja ilustracije kao umjetničke forme, što mi je i bio cilj.“

„Zanima me ilustracija u primjeni, ali i umjetnost koja nema praktičnu primjenu i samostalna je forma. Za ilustraciju se nerijetko misli da je to nešto što je nužno vezano uz umjetnost, npr. ilustracija za neki medicinski priručnik, tekst iz čitanke, naslovnica CD-a... Umjetnost je, s druge strane, nešto što nema praktičnu primjenu i u čemu uživaš emocionalno i duhovno“, ističe Kristina.

Kristina, između ostaloga, izrađuje i tradicionalne ilustracije prirode:

Tu su i Kristinini digitalni, odnosno 2D i 3D radovi vezani za prirodu:

Kristina se u budućnosti vidi u izradi ilustracija i slikovnica za djecu, iako su joj i slikovnice za odrasle jako zanimljive. Trenutno ima tri slikovnice u pripremi, a to su Savršeni dar, Veliki mali svijet i Moj hrvatski.

Kristinina je knjiga Ut pictura poesis, čije je printanje financirao Studentski zbor osječkog Sveučilišta, već ugledala svjetlo dana. Zapamtite njezino ime i prezime jer mnogo obećava!

„Cilj mog rada nije samo uljepšati nekome život nego i pružiti nešto što bi mogao cijeniti, a pritom možeš i samoga sebe obogatiti. Sjećam se koliko su meni neke knjige ili filmovi pomogli u odrastanju i emocionalnom rastu. Kada te takvo što hrani, i sam dobiješ želju proizvesti nešto zauzvrat“, zaključuje Kristina.

POVEZANOST ANTIKONZUMERIZMA I EKOLOGIJE III: MEDIJI

LUCIJA VAROŠČIĆ

Danas na televiziji i internetu ima nebrojeno puno filmova, no gledajući vjerojatno nismo razmišljali potiču li nas neki od filmova na kupovinu ili nam poručuju nešto vezano uz potrošnju, naše ponašanje prema drugima ili okolišu i slično. Iako pojedini filmovi govore o konzumerizmu ili antikonzumerizmu, ne mora nužno značiti da je to bio cilj redatelja. Primjeri su takvih filmova *Trading Places* (1983), *Glengarry Glen Ross* (1992), *Fight club* (1999), *American Psycho* (2000), *Wall-e* (2008), *The Wolf of Wall Street* (2013), *Confessions of a Shopaholic* (2009), *The True Cost* (2015) i mnogi drugi.

Filmovi za koje su se mnogi zapitali jesu li antikonzumeristički su *Wall-e* iz 2008. te *The Wolf of Wall Street* iz 2013. godine. Jedan od popularnijih antikonzumerističkih pokreta u SAD-u je i *Adbusters*, organizacija i istoimeno magazin. Svojim raznim radikalnim pokretima i protestima privlače pozornost javnosti te predstavljaju veliku prijetnju oglašivačkim tvrtkama i velikim korporacijama.

WALL-E

Wall-e je animirani film Disney Pixara iz 2008. godine koji je jedan od najboljih primjera popularnog antikonzumerizma, kako navodi Hugh McNaughtan (2012: 753). Radi se o malom robotu kojemu je smisao života recikliranje smeća. On ostaje sam na Zemlji, a kasnije se upoznajemo s ljudima koji su se preselili u letjelicu iznad zemlje gdje ne rade apsolutno ništa, osim što uživaju u hrani, piću i slobodnim aktivnostima. Njihovi su „debeli“ životi upravljani jer samo gledaju u monitore, kreću se pomoću stolica (ne kreću se nogama), idu spavati u određeno vrijeme, a umovi su im zalučeni i za drugačije ne znaju. Radnja je smještena otprilike 700 godina u budućnost kada se zemlja prikazuje kao prostor prepun smeća i robota koji kontroliraju ljudsku rasu.

(c) WALL-E, Pixar Animation Studios, Walt Disney Pictures (2008.)

Film upućuje kritiku masovnom društvu, a i sam je bio kritički prozvan za satirični napad na konzumerizam i potrošačku kulturu. Robert Dunn definirao je konzumerističku kulturu kao dio modernog odvajanja od udobnosti koje ne stvara socijalni ili kulturni individualac, već gdje se duh demokratskog užitka krije u tržištu (tzv. dragovoljno ropstvo) (McNaughtan, 2012: 754). U filmu ljudska je rasa odvojena od smeća i zemlje, a nalaze se u letjelici Axiom. Njihova je glad potreba i dvojba, a ostale stvarnosti njihova postojanja više nisu njihova slobodna volja. *New York Times* komentirao je kako su u filmu ljudi prikazani kao ogromne bebe, odnosno kao da su svi isti jer se njima upravlja robotikom i internetom, samo na simpatičan način. *National Review* kritizirao je film zbog promicanja konzumerizma, a Patrick J. Ford u filmu vidi poveznicu između velikih korporacija i vlade. Redatelj Andrew Stanton istaknuo je da nije

htio poslati nikakvu poruku filmom, dok Hugh McNaughtan ističe kako film ipak nosi poruku da konzumerizam na neki način uništava život i okoliš te da humanost mora ponovno izrasti i naučiti hodati. On smatra da film može biti i vodič za autonomiju osobe koja je razočarana i koja može u svom posredovanju efektivno izaći iz konzumerističke kulture, smještajući budući sistem potrošnje kao perfekciju. McNaughtan ignorira redateljevu misao i ostaje pri tome da je film kritika masovnom društvu kroz konvencionalniju naraciju individualnog trijumfa. Međutim, on u svom članku ističe da klasifikacije ipak postoje zbog nemogućnosti toga da svi budemo isti, a gdje je financijska situacija veliki pokazatelj. Iako je film smatran antikonzumerističkim, iz njega proizlazi konzumerizam jer se on kupovao, kao i rekviziti, tiskale bilježnice i slikovnice – profitirao je od svega toga.

THE WOLF OF WALL STREET

Taj se film još u potpunosti ne svrstava u konzumerizam ili antikonzumerizam, iako je bio pokretač mnogih rasprava. Naime, film prikazuje poznatog i uspješnog biznismena s Wall Streeta koji je zarađivao milijarde i imao sve što je poželio - lijepu i zgodnu ženu, najskuplje aute, vile i jahte. On se s vremenom odaje drogi, kriminalu te korupciji, pa na kraju završava u zatvoru. Redatelj filma je Martin Scorsese, s Leonardom DiCapriom u vodećoj ulozi, a smatra se da je film sniman po istinitom događaju, životu Jordana Belforta.

Jedni su mišljenja da je film pokazatelj konzumerizma. John Paul Rollert, profesor poslovne etike, u filmu vidi veliku pohlepu koja se

prikazuje kao dobra stvar. Korištene su sljedeće fraze: „There is no nobility in poverty“; „I've been a rich man and I've been a poor man, and I choose rich every fucking time. At least as a rich man, when I have to face my problems, I show up in the back of a limo wearing a \$2,000 suit and a \$40,000 gold watch“. Novac je u filmu kriteriji za status, uspjeh i moralnu superiornost.

The Wolf of Wall Street pripada konzumerizmu jer govori o tome da ako imaš dovoljno novaca, možeš imati sve. S druge strane, neki su mišljenja da taj film promiče antikonzumerizam jer ako imaš sve, onda ćeš se vjerojatno odati porocima i sve upropastiti jer novac kvari čovjeka.

ADBUSTERS

The Adbusters Media Foundation neprofitna je organizacija koja želi osigurati siguran okoliš. Organizaciju su osnovali 1989. godine Kalle Lasn i Bill Schmalz u Kanadi. Adbusters sebe opisuje kao globalnu mrežu umjetnika, aktivista,

pisaca, prankera, studenta, profesora i zabavljača koji žele unaprijediti novi socijalni aktivizam informacijskog doba. U sklopu organizacije nalazi se istoimeni aktivistički magazin „Adbusters“ koji ne sadrži oglase i koji provocira

konzumerističku kulturu. Aktivnosti i pokrete koje promiče su Buy Nothing Day, TV Turnoff Week i Occupy Wall Street. Ono po čemu su možda najpopularniji njihovo je parodiziranje, prepravljavanje i izrugivanje postojećih reklamnih plakata i oglasa. Osim u Kanadi i SAD-u slični primjeri magazina postoje i u Francuskoj, Norveškoj, Švedskoj i Japanu. Lasn objašnjava kako potiču pričanje priča i kako se usmena predaja, kakva je nekada bila, ne treba pričati preko (korporacijskih) reklama, odnosno medija (1996).

Podnaslov magazina je The Journal of the Mental Environment, a osnivač je istaknuo da ovaj pokret za cilj ima iskoristiti svu moć masovnih medija te prodati ideje, a ne proizvode. Ekološku etiku uzimaju kao temelj za mentalnu etiku kako bi se očistili toksični dijelovi našeg uma: „Ne možeš reciklirati i biti dobar ekološki građanin, a onda satima gledati televiziju i dopustiti da te potrošačke poruke začaraju.“ (Lasn, 1996)

Adbusters sebe smatra anti-oglašivačem te navodi kako oglašivači imaju glavnu ulogu u kreiranju i održavanju potrošačke

kulture gdje se reklama poistovjećuje s osobama i njihovim željama. Reklame, oglašavanje i potrošačka kultura vrlo su se brzo razvile te se i dalje šire. Godine 1996. bilo je isporučeno oko 3600 oglasa po danu, a danas je ta brojka puno veća. Magazin se odvojio od potrošačke kulture te potiče anti-potrošačke osjećaje. Stvara sadržaj koji potiče svjesnost te nastoji da se njihove poruke dožive kao zadovoljavajuće i zabavne. Aktivizam Adbustersa očituje se i korporacijskim bojkotom te humorističnim art as protest (umjetnost kao protest) - Google rankiranje, flash mob (skupina ljudi koji „izvodi“ neku poruku), prepravljavanje plakata ili izdavanje lažnih karata za parkiranje te pretvaranje reklamnih slogana u kritičke antikonzumerističke izjave. Najpopularniji je primjer prepravak osmijeha Tigera Woodsa u oblik Nikeovog znaka čim su htjeli potaknuti gledatelje da se zapitaju vide li Woodsov lik kao proizvod.

Godine 2004. Adbusters je tužio šest kanadskih televizija jer nisu htjeli emitirati njihov video za čiji su prostor bili spremni platiti.

Tako je nastao i njihov manifest Media Carta kojim su tražili da svi imaju jednak pristup medijskom prostoru. Televizije su se pobunile jer bi takve reklame uznemirile druge oglašivače, čime je Adbustersova sloboda govora ipak bila ograničena. Na kraju je samo CNN objavio nekoliko reklama.

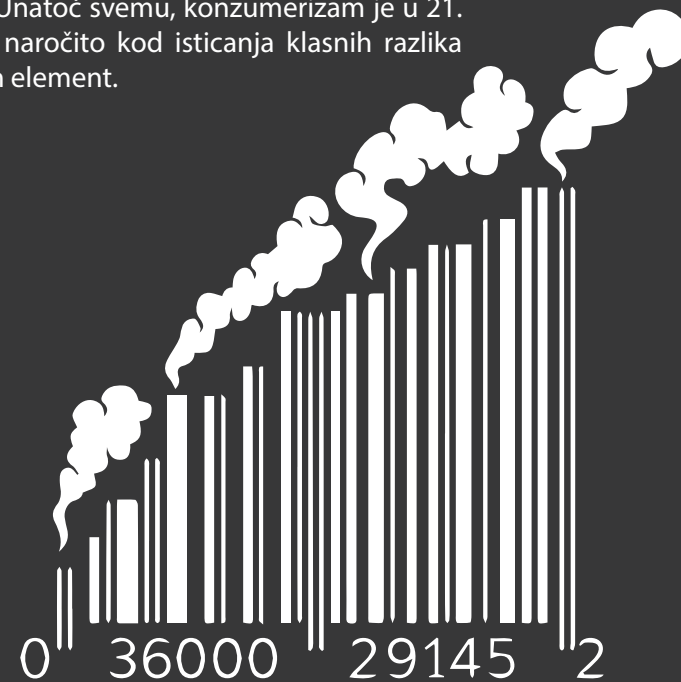
2009. godine preimenovali su akciju Vikend bez televizije u Tjedan digitalne detoksikacije - tjedan u kojemu se odvađa od bilo kakvih elektroničkih uređaja, televizije, video igrice i mobitela te medija. Članci Adbustersa uključuju komentare intelektualaca i pisaca koji su kritični prema oglašavanju, velikim korporacijama i tome kako konzumerizam utječe prema prirodnom, političkom, socijalnom i mentalnom okolišu (Rumbo, 2002: 138).

Cultural Jamming metoda je kojom se antikonzumeristički pokreti služe kako bi prkosili potrošačkoj kulturi. Adbusters je imao namjeru poremetiti normalno konzumerističko iskustvo kako bi istaknuo ideologiju ispod reklama, medijskih poruka i proizvoda. Oni vjeruju da velike korporacije kontroliraju

medije i protok informacija te kako kulturalna diverzija to izaziva u formi protesta. Okupiranje Wall Streeta započelo je sredinom 2011. godine kao mirni protest protiv korporacijskog utjecaja na demokraciju, a kasnije se proširilo na svjetsku mrežu. Njihovo protestiranje dijeli afinitete s postmodernizmom jer su kritički nastrojeni prema modernom progresu. No postavlja se pitanje koliko je Adbusters efektivan i mijenja li potrošačevo ponašanje i stav (Rumbo, 2002: 141). Adbusters uključuje stavove i mišljenja ljudi u jednom od svojih ogranaka. Kritika se s vremenom povećala; kanadska grupa L'Ombre Noire navodi kako se Adbusters obraća milijunima ljudi na svijetu, među njima i onima siromašnim i marginaliziranim koje je teško smatrati potrošačima. Dodali su kako Adbusters nije „ni lijevo ni desno“, te da ne predstavlja otvoreni i demokratski forum. Zaključuju da, iako je antioglašivački i antikorporacijski, Adbusters ipak odobrava neku značajnu potrošnju, iako problematizira psihološku i socijalnu te ekološku praksu (Rumbo, 2002: 143).

ZAKLJUČAK

Konzumerizam se pojavio nakon industrijske revolucije, a od tada sve više napreduje i počinje utjecati na sve sfere našega života. Zbog lošeg utjecaja konzumerizma pojavljuju se antikonzumeristički pokreti koji se bore protiv istog, ali i protiv drugih segmenata. U kontekstu ekologije postoje određene aktivističke skupine koje se maksimalno bore protiv konzumerizma. Ekologija je za (anti)konzumerizam vrlo važna jer su ljudi najveći zagađivači okoliša koji su prirodu doveli u stanje koje im ugrožava egzistenciju. Freeganstvo, Enough! i Degrowth jedni su od antikonzumerističkih pokreta koji se na radikalne načine bore protiv konzumerizma i uništavanja okoliša. Danas sveprisutnu potrošnju često gledamo i u filmovima koji su katkad poučnog karaktera. Unatoč svemu, konzumerizam je u 21. stoljeću neizbježan, naročito kod isticanja klasnih razlika gdje je novac ključan element.

Literatura:

Ford, P. J. (2008). „Wall-e's Conservative Critics“, *The American Conservative*. Preuzeto s theamericanconservative.com/wall-es-conservative-critics/

Gilbert, J. (2008). „AGAINST THE COMMODIFICATION OF EVERYTHING“, *Cultural Studies*, 22 (5), 551 – 566. doi.org/10.1080/09502380802245811

HINA. (2017). „SVIJETU PRIJETI NOVA EKOLOŠKA KRIZA Ovo što se događa opasnije je od klimatskih promjena“, *Novi list*. Preuzeto s novilist.hr

Milam, J. L., Sandlin, J. A. (2008). „Mixing Pop (Culture) and Politics: Cultural Resistance, Culture Jamming, and Anti Consumption Activism as Critical Public Pedagogy“, *Curriculum Inquiry*, 38 (3), 323-350. doi.org/10.1111/j.1467-873X.2008.00411.x

Motavalli, J. (1996). „Cultural Jammin“, *E-The Environmental Magazine*.

Pečjak, V. (2009). Ekološka kriza i čovjek. *Napredak*, 150 (3-4), 477-487. Preuzeto s hrcak.srce.hr/82830

Rumbo J. D. (2002). „Consumer Resistance in a World of Advertising Clutter: The Case of Adbusters“, *Psychology and Marketing*, 19 (2), 127-148. doi.org/10.1002/mar.10006

Šimek, T. (2015). „Otpor konzumerizmu – primjeri antikonzumerističkih pokreta“. Preuzeto s <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/e-print/5447/1/Tena%20%C5%A0imek%202015.pdf>

Štulhofer, A. (1993). ČUDO ZA TRI DANA?. *Ekološke krize, egoizam i kooperacija. Socijalna ekologija*, 2 (1), 53-62. Preuzeto s hrcak.srce.hr/138909

Žakman-Ban, V. i Špehar Fiškuš, K. (2016). Konzumerizam – društveni fenomen i nova ovisnost. *Hum*, 11 (16), 38-65. Preuzeto s hrcak.srce.hr/185997

Wikipedija. „Degrowth“ wikipedia.org/wiki/Degrowth

Wikipedija. „Socijalna ekologija“ wikipedia.org/wiki/Socijalna_ekologija

Wikipedija. „Zaštita prirode“ wikipedia.org/wiki/Za%C5%A1tita_prirode

Wikipedija. „Politička ekologija“ wikipedia.org/wiki/Politi%C4%8Dka_ekologija

KULTURNO KREATIVNO

U SURADNJI SA STUDENTIMA FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA

EMA LUTRING

Prošli smo semestar u okviru međunarodnog projekta Interlinking Student Journalism in Southeastern Europe posjetili Fakultet političkih nauka u Beogradu i studentima novinarstva predstavili Sveučilišni glasnik, Notan i Artos.

U trodnevnom studijskom posjetu Beogradu i Srbiji imali smo priliku u sklopu terenske nastave, osim posjeta Fakulteta političkih nauka, posjetiti Golubačku tvrđavu na ulazu u Nacionalni park Đepard, uz još neke beogradske lokacije. Terenski rad organiziran je na temu intervjuiranja, snimanja i fotografiranja za studentske časopise i društvene mreže.

(c) Akademija za umjetnost i kulturu

Tijekom posjete Fakulteta političkih nauka, odnosno njihovog Odeljenja za novinarstvo i komunikologiju, susreli smo se s članovima uprave Fakulteta, dijelom nastavnika i studenata i uredništvom tamošnjeg studentskog časopisa Politikolog, sudjelovali smo na jednom od predavanja, a imali smo priliku obići i njihov Medija centra s radijskom postajom i studijem za snimanje i montažu.

Suradnju sa studentima Fakulteta političkih nauka nastavili smo i poslije našeg posjeta, a u nastavku možete pročitati tekstove Danijele Đukić i Katarine Pantelić koje donosimo u njihovom izvornom obliku. Danijela je studentica četvrtne godine novinarstva na

Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Zamjenica je urednice studentskog časopisa Politikolog, a dio je redakcije od početka studija. Smatra da je novinarstvo odjek slobodne misli, da ono predstavlja oblikovanje i stvaranje djela kroz prizmu istine i objektivnosti. Danijela želi kroz novinarsku misao iznijeti ideju borbe i pravednosti. Njezina kolegice Katarina također je studentica četvrtne godine novinarstva na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Novinarka je Politikologa i uvijek je kritički nastrojena jer smatra da uloga novinara treba biti oblikovana na taj način. Katarina bi željela kroz svoj rad prikazati stvarnost onakvom kakva ona jest, odnosno otkriti ono što se „krije iza zavjese“.

(c) Akademija za umjetnost i kulturu

MALI HEROJI

DANIJELA ĐUKIĆ

Virus korona zahvatio je većinu planete; ljude je obuhvatio strah i psihičke poteškoće počele su da rastu usled pandemije. U prodavnicama početkom marta kao da smo ugledali ostvarenje misli Tomasa Hobsa: „Rat svih protiv svih“. Kultura je bila dovedena u pitanje. Nije se mogla nagovestiti, osetiti; pogledi su bili spušteni, ruke prekrštene. Začudeni onim što se dešava u svetu, neracionalno je ponašanje usledilo. Međutim, ubrzo se mogao nagovestiti napredak. Glave su podgnute, počela je borba. Volonterske organizacije, pomoć starijima, udruženi, a na odstojanju, rađaju se mali heroji.

Od proglašavanja epidemije virusa korona u Srbiji početkom marta svi sportski i umetnički događaji otkazani su ili odloženi. Škole, fakulteti, vrtići i mnogi poslovi preneti su u domove. Uvođenjem vanrednog stanja na teritoriji Srbije, građani su obavezni da poštuju mere samoizolacije koje, između ostalog, nalažu da je licima starijim od 65 godina zabranjen izlazak iz kuće, dok je mlađim licima dozvoljeno kretanje do 17 časova. Tržni centri, parkovi, restorani, frizeri u pijace takođe su zatvoreni. U periodu pre i policijskog časa, koji nastupa u 17 časova, preporučuje se samo odlazak u kupovinu namirnica i lekova, pridržavajući se dovoljnog odstojanja između kupaca. Gradskog prevoza u Beogradu nema, stoga je neizvodljivo otići bilo gdje van kraja u kojem živite. Bilo kakav vid okupljanja, osim uže porodice, nije dozvoljen, kako bi se sprečilo širenje virusa. Grad na kakav smo navikli utihnuo je na neodređeno vreme; utihnule su ulice, tvrđave, kafici, utihnula je umetnost. Zatvoreni u svojim kućama, bez mogućnosti nastupa i neposrednog dodira, mali heroji pronašli su način da doprinesu borbi protiv virusa.

(c) Danijela Đukić

Umetnost oplemenjuje čoveka, daje mu uporište, pomaže da prevaziđe nedoumice, probleme, brige. Umetnost nema granice, pa je tako pronašla svoj put i u ovakvom stanju. Širom Srbije možemo svakog dana primećujemo ljude na balkonima koji svojim komšijama recituju pesme, pevaju i donose osmeh na lice. Možda oni nisu u prvim redovima borbe, kao naši medicinski radnici, ali su zato mali heroji. Jednom recitacijom ili otpevanom pesmom dovoljno je ulepšati dan samo jednoj osobi. Time smo već napravili razliku. Ovde možemo primetiti lepotu zajedništva, kada svi u isti glas pevaju jedni drugima, zajedno se bodre i pomažu. Već izgrađeni umetnici pridružili su se ovoj akciji, otvarajući koncerte uživo preko društvenih mreža. Čak i oni koji nisu u blizini mogu uživati u plodovima malih heroja. Pozorišta objavljuju video snimke predstava kako bi ublažili osećaj izolovanosti i upotpunili osećaj bezbrižnosti. Fitness treneri preko društvenih mreža održavaju treninge koje gledaoci mogu raditi u svojim domovima, brinući se na taj način o duhu i telu čoveka. Udruženi mladi nabavljaju namirnice penzionerima, koji ne smeju napuštati svoje kuće zbog mera koje moraju poštovati kako ne bi bili izloženi infekciji. Profesori voljno satima drže predavanja preko raznih aplikacija, kako studenti ne bi bili na gubitku. Oni su mali heroji. Zajedničkim htnjem, iz gotovo beizlazne situacije, stvoren je sistem solidarnosti u kojem se vidi i oplemenjuje ljudska duša.

Tek sada shvatamo značaj međuljudske privrženosti i shvatamo koliko male stvari mogu imati uticaj na naš život - jedna popijena kafa sa prijateljem na fakultetu, slušanje predavanja profesora, igranje košarke u parku, obilazak Kalemegdana uz mnoštvo različitih jezika oko nas. To su sitnice koje su dobile svoj oblik tek sada i više nisu tako male. Zbog toga ti mali heroji koji svojim doprinosom olakšavaju ove tmurne dane jesu heroji. Svojim delom i radom svi oni nesebično pružaju pomoć, trude se da ublaže osećaj odsutnosti i da odvrate misli od svega negativnog što je virus korona doneo sa sobom. Pespom, predstavom, treningom, predavanjem ili pak osmehom svet postaje lagodnije mesto. Oni predstavljaju nadu, a kad nada pronađe svoj put, strah gubi smisao. Zbog toga – hvala!

KAD JEDNOM OSETIŠ BOJE, MRAKA SE VIŠE I NE PLAŠIŠ

KATARINA PANTELIĆ

Zamisli, probudi te cvrkut ptica, jedva otvoriš oči jer ti zruci sunca to ne dozvoljavaju, izađeš iz kuće i udahneš čist vazduh. Zamisli da živiš u Veneciji i da ti gondolijeri pevaju pesmu, a delfini plivaju po kanalu posle mnogo, mnogo godina. Zamisli ubereš jabuku, maslinu, grožđe i samo ih protrljaš o svoju majicu i pojedeš ih. Zamisli...

U ovom svetskom čudu koje nas je snašlo, ovo „zamisli“ može da postane stvarno. I postalo je. Stanovnici Indije prvi su put posle trideset godina ponovo videli vrh Himalaja. Mnogi gradovi u svetu nikada nisu imali čistiji vazduh, dok su roditelji posvećivali pažnju deci više nego ikada. Nikada više nisam poželela svoje prijatelje i omiljeni kafić, nikada više vremena za čitanje knjiga, dopisivanje... Nisam ni razmišljala koliko ima prelepog u drugom dijalektu, koliko zelena boja drveća odmara oči, kako je lepo čuti se sa prijateljima iako ti se ništa značajno nije dogodilo u toku dana, pa listate fotografije preko video poziva i prisećate se zanimljivih situacija kada ste bili zajedno.

Kad jednom osetiš čari prirode, poželiš da zauvek ostaneš u njoj. Kad osetiš boje i mirise, kada se opustiš, više ti niko ništa ne može. Dobiješ neku snagu, poželiš da se okupaš u reci, da se sunčaš ceo dan, ali osetiš i kao da ponovo voliš.

Možda je do sada ta ista priroda bila oko mene. Možda su te boje imale istu nijansu, ne znam. Možda je sve bilo isto, samo ne toliko često dostupno kao sada.

Razmišljala sam, šta da napišem mladim ljudima koji sve ovo već znaju? Kako da se obratim nekome ko ne živi u prirodi kao ja, ko je zatvoren u stanu ili zgradi, kome je zabranjeno da izađe u park i na šetnju, ko ne sme iz zdravstvenih razloga to da uradi. Seti se prijatelja i drugova. Razgovaraj, čitaj, uči. Radi na sebi i svoje misli usmeri na nešto za šta do sada nisi imao

(c) Katarina Pantelić

vremena. Napiši projekat, počni da slikaš, briši prašinu, usvoji psa, mačku ili kornjaču. Posveti se malim rođacima od četiri godine, volontiraj tako što ćeš nekoga besplatno naučiti nečemu što ne zna. Napiši pesmu iako to nikada nisi uradio. Analiziraj svoje stanje kroz Frojđovu teoriju nagona - tako ćeš naučiti nešto o svom telu i mozgu. Slušaj omiljenu muziku. Najbitnije je da uočiš boje koje su oko tebe - ako ti ne odgovaraju, promeni ih. Na tebi je da li će ta promena nastati tako što ćeš ih obojiti stvarno ili u mislima. Kada jednom osetiš boje, nećeš ni razmišljati o

mraku ili ga se više nećeš plašiti jer sve što je poznato izgleda manje strašno. Bar znaš šta te čeka. Možda ćeš u ovoj izolaciji prevazići razliku između „mi i oni“ jer ste konačno jednaki. Možda ćeš nakon ovoga razmišljati racionalnije; bacićeš konačno opušak od cigarete tamo gde je predviđeno, konačno ćeš razlikovati iskren zagrljaj od onog uobičajenog i znati da kvalitetno provedeš svoj odmor. Nije bitno da li je neko suviše blizu ili suviše daleko, bitno je da misliš na njega i on na tebe. Bitno je da znaš da neko misli na tebe. Možda ćeš sada shvatiti sedamnaestogodišnju devojčicu Gretu koja je uzdrimala svet. Možda sam mnogo puta upotrebila reč „možda“. Ne znam, možda. Znaš li zašto? Zato što tvoj pogled na okolnosti u kojima si zavisi samo od tebe.

AKADEMIJA – POTICAJNO, PROVOKATIVNO I KREATIVNO MJESTO STUDIRANJA

IZVRSNA I NADARENA STUDENTICA ČIJI SU HOBIJI SLIKANJE, SVIRANJE I PISANJE

MIRELA BELAJ

(c) <https://unsplash.com/photos/e5LdlAMpkEw>

(c) Ana Ajhenberger

Ana Ajhenberger studentica je treće godine preddiplomskog studija Medijska kultura na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. Taj je fakultet, kako kaže, odlučila upisati zato što je željela studij koji će joj omogućiti interaktivno i dinamično učenje, a ne samo suhoparno štrebanje. „Oduvijek su me privlačile društvene i humanističke znanosti, a posebice me interesira kultura i umjetnost. Kada sam vidjela program studija, nije bilo upitno što ću upisati s obzirom na to da na Medijskoj kulturi mogu učiti o medijima, kulturi i umjetnosti”, istaknula je.

Dodaje kako se studij razlikuje od ostalih fakulteta po većoj interakciji, opuštenijoj atmosferi i prijateljskoj suradnji profesora i kolega. Unatoč tome, Ana otvoreno iskazuje svoju ljubav prema studiju koja se, između ostaloga, očituje kroz njezino redovito pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje na predavanjima i izvršavanje svih obveza u zadanom roku.

Njezina je angažiranost rezultirala i nedavnim osvajanjem Dekaničine nagrade za postignut uspjeh tijekom studija. Na pitanje što je ono što ju na fakultetu najviše motivira na učenje, spremno odgovara da je samoj sebi velika motivacija, ali da ju na vrijedan i marljiv rad potiče i želja da postigne nešto, kada je već tu.

(c) Ana Ajhenberger

„Prostora za kreativno izražavanje ima, iako bi se moglo još poraditi na tome, ali naš smjer je relativno nov, tako da smatram da ima još vremena za napredak i proširenje mogućnosti koje bi se mogle pružiti studentima.”

Osim što je izvrsna studentica u teorijskom dijelu gradiva, super se snalazi i u praktičnoj nastavi. Tako je s kolegama Lorom Vukušić, Šimunom Padovanom i Ivom Martinović nedavno nagrađena za najbolji studentski videouradak o borbi protiv širenja govora mržnje:

„Riječ je o projektu u sklopu kolegija Medijska pismenost i civilno društvo na kojemu sam radila s kolegama s kojima od prve godine surađujem na sličnim stvarima, tako da suradnja s njima nikada nije radni zadatak, nego opušteno druženje, koje ponekad rezultira i ovakvim uspjehom.”

U videu se, opisuje, pojavljuje dvoje glumaca čija se lica izmjenjuju, a pojavljuju se i uvredljive poruke na ekranu koje izazivaju njihovu promjenu emocija. Glumica se počinje prekrivati crnom bojom kako poruke postaju zlobnije, dok glumcu počinju curiti crne suze. Sukladno tome, Ana nam otkriva i glavnu poruku videa.

„Pomoću dvoje glumaca i određene simbolike crne boje htjeli smo poslati jednu suptilnu poruku da govor mržnje itekako ostavlja neizbrisiv trag na svakome. Malo smo se poigrali i zamjenom uloga, kako bismo pokazali da ni muškarci nisu otporni na uvrede i ponižavanje drugih te da i oni mogu zaplakati. Takve poruke bole i muške i ženske osobe jednako.”

(c) Ana Ajhenberger

Uz povremeno snimanje videa i uspješno studiranje, ova svestrana umjetnica ima još mnogo hobija – piše pjesme, svira gitaru i klavir te slika. Inspiracija za umjetničko stvaranje, tvrdi, dođe joj sama od sebe.

(c) Ana Ajhenberger

„Recimo, kada čujem neku pjesmu koja me oraspoloži, poželim ju naučiti svirati na gitari ili klaviru. Isto je i sa slikama – jako volim slikati pejzaže i kada vidim neki ruralni, spokojni krajolik, jednostavno ga poželim “prebaciti” na papir. Što se tiče pisanja pjesama, one su mi svojevrsni dnevnik, tako da razmišljanja i osjećaje samo preoblikujem u stihove.”

Ipak, kaže da joj je fakultet prioritet i prvo uvijek riješi obveze koje ima, a potom vrijeme koje ostane posvećuje hobijima.

„Sve je to vezano uz dobru organizaciju. Nekada hobije malo ostavim po strani dok ne riješim druge stvari i onda, kada trebam odmor za glavu, uzmem gitaru ili slikam nešto”, navodi. Na pitanje koju bi aktivnost izvan fakulteta izdvojila kao najdražu ne može dati odgovor jer ju previše toga zanima.

„Teško pitanje, s obzirom na to da u određenom trenutku određenu aktivnost smatram dražom, ali ako bih generalno gledala, rekla bih slikanje i pisanje pjesama. U tim trenucima najbolje se mogu isključiti iz svega i maksimalno fokusirati na ono što je na papiru. Gitaru i klavir podjednako volim i ne mogu odrediti što mi je draže – puno ovisi i o raspoloženju. U jednom periodu više sam posvećena gitari, pogotovo na druženjima, dok se u svoja četiri zida volim opustiti uz klavir.”

U budućnosti bi, otkriva, voljela raditi u prosvjeti, ali neovisno o tome, smatra da će uvijek pronaći vrijeme za svoje hobije.

„Najviše me zanima slikanje zato što je to područje koje uvijek može biti prošireno, drugačije i inovativno, a ujedno je i jako opuštajuće.“

Mladima i ostalim studentima za kraj poručuje da upišu ono što ih stvarno zanima i da se bave onim što vole.

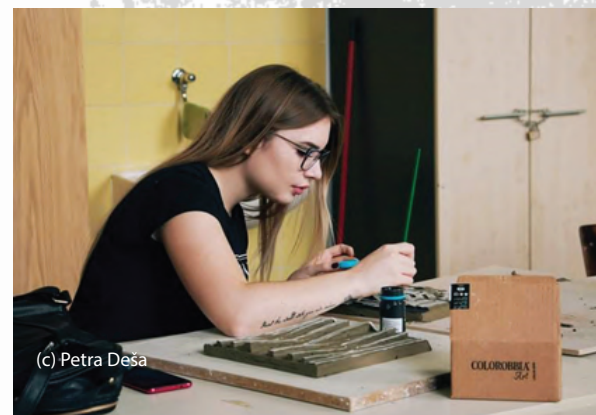
„Nikad nije kasno započeti neki hobi, a jednom će se isplatiti sve ono čime se bavimo. Iako zvuči kao klišej, mladi svakako trebaju uživati u danima studiranja jer sve su obveze, ispiti i učenje zapravo slatke muke uz koje stignemo uživati dok smo još mladi.“

Slažemo se sa svime i vjerujemo da će Ana prvenstveno vlastitim primjerom, kao i do sada, nastaviti pokazivati svojim kolegama da se uz malo truda, dobre volje i vrijednog rada može mnogo toga postići i biti prepoznato. Spomenuti video naziva Pazi što govoriš! može se pogledati na YouTube kanalu Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku. Ova talentirana studentica zasigurno u svojoj kreativnoj riznici čuva još mnogo toga, a to pokazuju dosadašnji rezultati i uspjesi tijekom studiranja koji svakako doprinose radu i ugledu našeg fakulteta.

S KISTOM U RUCI OD MALIH NOGU

EMA LUTRING

Petra Deša studentica je druge godine preddiplomskog studija Likovna kultura na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. Potiče iz jednog malog mjesta pokraj Zadra gdje je završila Školu primijenjene umjetnosti i dizajna nakon koje je odlučila upisati Akademiju. Na Akademiji se, kaže, odmah uklopila u društvo gdje su joj svi iznimno pristupačni i druželjubivi, a objasnila nam je i kako se odlučila na odvažan pothvat upisa fakulteta na drugom kraju zemlje:

„Od malena me prati ljubav prema umjetnosti. Na početku je to sve samo kreativnost i talent, a sad se već razvija u nešto veće zbog obrazovanja koji ide u tom smjeru. Kroz osnovnu školu sve je to krenulo malo ozbiljnije, pogotovo od 5. do 8. razreda zbog izložbi na koje su me

slali. Za moj upis u Školu primijenjene umjetnosti i dizajna te Akademiju najzaslužnija je moja učiteljica koja mi je predavala od 1. do 4. razreda i koja me uvijek bodrila i 'gurala' u tom smjeru, govorila kako moram na Akademiju i kako ne bih trebala ni razmišljati o nečemu drugom. Kada sam upisala umjetničku srednju školu naišla sam naišla sam na predra-sude jer se uvijek postavlja pitanje hoću li moći živjeti od toga, dok je svima najmanje bitno jesam li upisala ono što volim. Nakon srednje predložili su mi da upišem fakultet u Zagrebu, ali sam se ipak odlučila za Osijek jer više volim taj grad i njegovo podneblje. Na upisu sam mislila da imam malu šansu da 'upadnem' jer sam mislila da nisam dala sve od sebe zbog dugog puta, pa me je uhvatila neka viroza. Na kraju se ipak primijetilo da zaslužujem biti tu gdje jesam i sretna sam zbog toga.“

Smatra da joj je studiranje omogućilo istraživanje novih područja, kulture i ljudi, ali i pronalaženje same sebe.

Kraj obveza koje izvršava na fakultetu, Petra sudjeluje i na projektu „Igračke i autizam“.

„Projekt je započela Hannah Laufer-Rottman, direktorica Palms for Life, fondacije iz New Yorka, te je u suradnji s profesoricom Margaretom Lekić uključila studente Akademije u projekt. „Igračke i autizam“ nadovezuje se na projekt „Siya Kanyekanye“ koji se odvija u Africi.

Cilj projekta jačanje je vještina i sposobnosti djece s invaliditetom, tj. autizmom. Kroz sudjelovanje u projektu ponekad nailazimo na probleme, točnije na manjak materijala kojega u Africi nemaju za manufakturu igračaka. Zbog toga moramo prilagoditi naša idejna rješenja njima, tj. materijalima i alatima koji su dostupni kod njih, iako je dostupnost minimalna jer tamo prevladava većinom drvo i tkanina. Skupa ćemo dizajnirati i izraditi oko 30 prototipova edukativnih igračaka uz koje idu upute za izradu te pakiranje. Dizajn će biti doniran u svrhu lokalne proizvodnje i prodaje u Eswatiniju u Africi. Naši prototipovi bit će donirani Centru za autizam u Osijeku, a u vidu suradnje kroz ovaj smo se projekt povezali i s našim kolegama s Kulturalnog menadžmenta.“

„Radi se o samostalnom životu gdje sam snosiš posljedice za svoje postupke. Vidim veliki napredak u umjetnosti jer su profesori otvoreni za svaki oblik komunikacije, kad god zatreba. I kod sebe vidim napredak. Mijenjam mišljenje o umjetnosti, odnosno više ju počinjem shvaćati zbog izložbi, predavanja i drugih događanja u Osijeku i izvan njega.“

Ako si dovoljno uporan i marljiv za ono što voliš, Petra smatra da si možeš naći profesionalnu budućnost u tome. Nakon Akademije planira ostati u Hrvatskoj, a voljela bi ostati i u Osijeku. No na takva pitanja teško je dati konkretan odgovor jer, kao što nam je već i spomenula, ne može dugo biti na jednom mjestu.

„Tko zna gdje ću biti do kraja studiranja. Kad bi mi se pružila dobra prilika, ostala bih tu, a da budućnosti za mene u ovoj struci ima, mislim da da.“

(c) Petra Deša

Što za nju znači Akademija kao neopisivo mjesto studiranja, Petra nam je ukratko objasnila i s tim zaključila ovaj intervju:

(c) Petra Deša

„Za mene je Akademija neopisivo mjesto studiranja zato što nije kao ostali fakulteti. Pruža nam ugodnost kao da smo doma, bez ikakvog stresa i pritiska, dok usput dobivamo i puno znanja, a otvorena je i za različite profile ljudi s različitim strana svijeta. Ona je za mene i mjesto na koje mogu doći kad god poželim jer je stalno otvorena, a tu se, po mom mišljenju, rađaju naša djela koja nam puno znače. Upravo su takva mjesta potrebna mladima koji se žele razvijati u tom smjeru da bi pronašli svoj mir u ovom suvremenom turbulentnom svijetu.“

(c) Dunja Keža

OSOBNI RAZVOJ UZ GLAZBENO USAVRŠVANJE

EMA LUTRING

Studentica druge godine preddiplomskog studija Glazbena pedagogija na Akademiji za umjetnost i kulturu Dunja Keža osim što studira, još je i korepetitorica crkvenog zbora Župe Uzvišenja Svetog Križa Osijek te članica Tamburaške škole Batorek. U lipnju 2019. godine izabrana je za predstavnicu Odsjeka za glazbenu umjetnost u Studentskom zboru Akademije za umjetnost i kulturu. Prvo zanimanje za glazbu pojavilo joj se u ranom djetinjstvu. Interes se postepeno povećavao, kao i sve veća želja za plesanjem i pjevanjem. Prvi ozbiljniji susret i rad bilo je sudjelovanje u folklornoj skupini Kulturno umjetničkog društva Osijek 1862. „Ubrzo zatim

upisujem Glazbenu školu Franje Kuhača u Osijeku, smjer Klavir. Kroz osnovnoškolsko obrazovanje sudjelovala sam na brojnim natjecanjima u okviru Glazbene škole.“

Osim pohađanja Glazbene škole, Dunja je istaknula još nekoliko stvari koje su ju motivirale na daljnje obrazovanje i izučavanje glazbe, a u konačnici i na upis Akademije. Jedna od njih je sudjelovanje na zbornim nastupima i natjecanjima u Hrvatskoj i inozemstvu.

„Kroz pjevanje u zboru i zajedničke probe koje smo imali više puta tjedno imala sam priliku biti dijelom cijelog procesa, od samog upoznavanja neke nama nepoznate skladbe do krajnjeg završnog proizvoda - koncerta. Isto tako, sviranje klavira i tambure u razdoblju srednjoškolskog obrazovanja u meni izaziva sve veći interes i želju za usavršavanjem.“

Upisom Akademije interes i želja ne prestaju, a pruža joj se prilika dodatno učiti i razvijati svoj talent, dosadašnje vještine i ljubav prema instrumentima i djelima. Nakon odluke o upisu Akademije, raspitala se o uvjetima studiranja i na drugim akademijama.

„Odlučila sam se za našu Akademiju jer smatram da profesori ovdje posjeduju stručnost i znanje koje mi mogu prenijeti, kako bih stekla dovoljno znanja i kompetencija za rad i stvaralaštvo kojem težim.“

(c) Dunja Keža

Studiranje na Akademiji za umjetnost i kulturu uvelike joj je pomoglo da se oblikuje kao osoba.

„Kroz studiranje susrećem se s velikim brojem ljudi sličnih zanimanja. Naše sličnosti i/ili razlike u interesima, mišljenjima i stavovima, kako o samoj glazbi tako i o nekim životnim smjernicama i situacijama, uče nas međusobnom uvažavanju i toleranciji.“

Osim toga, studiranje joj je omogućilo daljnje razvijanje već stečenih znanja i vještina te upoznavanje i ostvarivanje kontakta s umjetnicima iz drugih vrsta umjetnosti.

Dunja je sudjelovala na velikom broju projekata, iako je tek na drugoj godini studija. Na umjetničkom programu pod nazivom „Umjetnošću kroz epohe“ izvodila je klavirska djela J. S. Bacha, C. Debbusyja i S. Rachmaninofa, a cilj tog događaja bio je obilježavanje Međunarodnog dana osoba s invaliditetom. Na 12. glazbenim svečanostima Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku Glaz-B-Os 2018. sudjelovala je svirajući dva klavirska djela C. Debbusyja na istoimenoj radionici.

„U sklopu istih glazbenih svečanosti nastupala sam na natjecanju studentskih pjevačkih ansambala u ulozi voditeljice ansambla prve godine.“

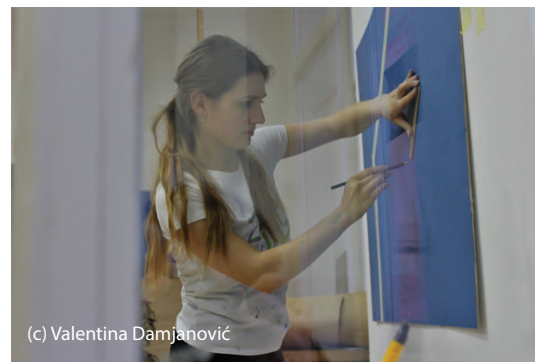
U ožujku 2019. nastupila je na 3. Internacionalnom festivalu glazbe Sirmium u kategoriji klavir i osvojila drugu mjesto. Ove akademske godine, uz sudjelovanje na Glaz-B-Osu 2019., sudjelovala je na koncertnom ciklusu Odsjeka za instrumentalne studije „Koncertni intermezzo // vol. 3“ kao korepetitor pjevačicama preddiplomskog studija Pjevanje.

„Zadovoljna sam činjenicom da sam mogla sudjelovati na mnogim projektima. Oni mi pružaju mogućnost prikazivanja mog rada na zanimljiv način, druženje i podršku kolega i suradnika.“

KREATIVNOST BEZ GRANICA

EMA LUTRING

Valentina Damjanović studentica je treće godine preddiplomskog studija na Akademijinom Odsjeku za vizualne i medijske umjetnosti. Završila je Školu primijenjene umjetnosti i dizajna u Osijeku gdje je razvila ljubav prema likovnoj umjetnosti, a jedina joj je želja bila nastaviti školovanje na Akademiji za umjetnost i kulturu.

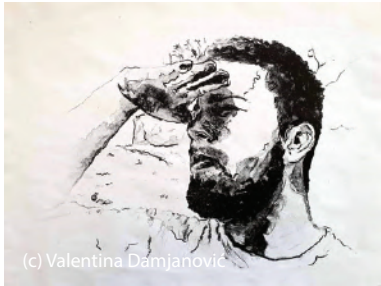
(c) Valentina Damjanović

O slobodi izražavanja na studiju rekla nam je sljedeće:

„Studiranje na Akademiji definitivno omogućava slobodu izražavanja. Kakva god kreativna ideja studentima padne na pamet, naći će se barem jedan profesor koji će to podržati, samo treba pokazati interes.“

Također, iako se neki studenti znaju opredijeliti za npr. slikarstvo, to ne znači da su oni samo slikari, već su i umjetnici koji se mogu izražavati i kroz druge likovne solucije i načine.“

Valentina se rado prijavljuje na radionice i projekte koje Akademija priprema. Na prvoj godini studija sudjelovala je u organizaciji humanitarne akcije SOS umjetnička akcija u kojoj je sav prikupljeni novac od prodajne izložbe kolega s odsjeka doniran područjima koja su stradala od poplava. Zimski semestar druge godine fakulteta provela je u Gdanjsku u Poljskoj u sklopu Erasmus+ mobilnosti studenata.

(c) Valentina Damjanović

Prošle je godine u Muzeju likovnih umjetnosti Osijek održana 13. izložba Memorijal Ive Kerdića, triennale hrvatskoga medaljerstva i male plastike - manifestacija u čast poznatom hrvatskom kiparu i medaljeru Ivi Kerdiću. U program izlaganja male plastike i medalja ubili su uključeni studenti koji su prošli na natječaju, a

Valentina je bila jedna od njih.

Na prošlogodišnjem Međunarodnom studentskom biennaleu glavna je tema bila ljepota gdje su studenti iz cijele Europe, kroz najrazličitija viđenja ljepote, predstavili svoja djela. Biennale je u organizaciji Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku bilo održano u Laubi u Zagrebu. Valentina je osvojila posebno priznanje za svoje djelo Matrica te je izlagala svoj rad uz još osamnaest mladih umjetnika.

Valentina nam je ispričala i svoje iskustvo na radionici Jarčevac:

„Već jedanaest godina Akademija organizira kiparsku radionicu oblikovanja drveta koja se provodi u jesen u šumi Jarčevac, u blizini naselja Petrijevci. Osim studenata naše Akademije u posljednjih nekoliko godina sudjeluju i gosti s likovnih akademija iz regije. Prošle smo godine studenti Akademije za umjetnost i kulturu Josip Pratnemer, Katarina Čović i ja, student Matej Šipoš s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu i studentica Leanne Scanlon s Instituta za umjetnost, dizajn i tehnologiju (IADT) u Dublinu s našim profesorima kiparstva Margaretom Lekić, Tihomirom Matijevićem i asistenticom Josipom Stojanović boravili sedam dana u prirodnom okruženju u lovačkoj kući. Uz prethodnu pripremu drva te stručnu pomoć profesora i šumarskih majstora realizirali smo svoje drvene skulpture. Uz cjelodnevni rad bilo je, naravno, zabave i druženja s posjetiteljima. Nakon radionice organizirana je izložba u osječkoj Galeriji Kazamat gdje su posjetitelji mogli vidjeti rezultate radionice.“

Povodom Dana žena od 2017. godine organizira se grupna izložba u kojoj su predstavljene umjetnice iz Vukovarsko-srijemske županije. Ove godine po prvi put organiziran je javni natječaj na koji su se mogle prijaviti umjetnice iz Hrvatske i ostatka Europe. Na natječaj se odazvalo 111 autorica od kojih su odabrane 53, koje su se predstavile na izložbi u Galeriji likovnih umjetnosti Slavko Kopač u Vinkovcima. Na izložbi se moglo vidjeti preko 80 radova umjetnica različitih generacija i iz različitih dijelova Hrvatske koje su se predstavile kiparskim, slikarskim, grafičkim i fotografskim djelima te multimedijalnim radovima i instalacijama. Uz Valentinu, među autoricama se našlo još nekoliko profesorica i studentica s naše Akademije.

(c) Valentina Damjanović

Za kraj, Valentina nam je o Akademiji kao neopisivom mjestu studiranja rekla sljedeće:

„Naša Akademija i jest upravo to, neopisivo mjesto studiranja. Osim umjetničkog i pedagoškog obrazovanja, ona nam gradi budućnost i osobnost. Studenti i predavači su kolege, a kreativnost nam nema granicu. Teško je biti nezadovoljan na Akademiji.“

MAN, WOMAN AND NATURE – A LITERARY ANALYSIS
TILL ALCOHOL DO US PART: LOVE AND MARRIAGE
IN RAYMOND CARVER'S SHORT STORIES
NATASA BROČIĆ I PETRA MIČEVIĆ

(c) https://unsplash.com/photos/Oa4k7qqNh_c

Love and marriage were two of many themes present in works of post-war American literature. In Raymond Carver's collection *What Do We Talk About When We Talk About Love* we have many stories dealing with marriage and relationships. The aim of this paper is to discuss the portrayal of love and marriage in Raymond Carver's short stories "Why Don't You Dance?," "Gazebo," and "One More Thing." These short stories have a thing in common – their main protagonists are unhappy couples, whose marriage is falling apart because of the lack of intimacy, drinking problems, infidelity, and similar. The protagonists' marriage is the focus as Carver describes three different relationships to suggest that love often involves unhappiness, and to project some of the contemporary relationship problems.

"Why Don't You Dance?" consists

of a simple plot, but to fully understand what Carver wanted to say, we have to read between the lines. The man, possibly in his middle years, is separated from his spouse, and is making a yard sale which attracts a young couple. This sale is unusual; the main protagonist sets up things outside which "looked much the way they had in the bedroom" (Carver 223). This way the man is projecting his private life to the public because the bedroom itself represents intimacy and privacy. The narrator suggests that the man is also trying to move on, and get rid of his past life, which we know nothing about, but we know enough to conclude that he and his wife are separated. We do not know the reason why that happened; the narrator says nothing about it, but leaves us with a clue that it might be due to the main protagonist's drinking problem. This is a common matter in Carver's short stories where he

incorporates his own self destruction through his characters:

Carver's protagonists in all four of his major story collections are apparent masters of deliberate self-destruction – or at least had been until, like their author, they sobered and thereafter seemed remarkably unashamed of past debacles. Moreover, the major biographical works on Carver suggest that for decades the author himself was drawn deeper and deeper into "an abyss of his own making." Carver wrecked his chances at immediate happiness and material advancement not merely by drinking to excess but also by lying, thieving, cheating, and, at the absolute nadir of his existence, physically and emotionally brutalizing his wife and children. (Weber 63)

As Myles Weber stated, Carver had a drinking problem, which has influenced his literary works a lot. In "Conversations with Raymond Carver," where we learn more about the writer's life, stands a confirmation that Carver was struggling to keep his marriage intact, raise a family, and make ends meet, but his marriage and family fell apart because of his alcohol abuse (170). Margaret J. Downes states that his whole collection of short stories "is

essentially tragic and alienation, a sad celebration of the inevitability of entropy and failure in love relationships between men and women" (54), which leaves us with a possibility that Carver wanted to tell his story through his main characters so he can show us what he went through, and that it can happen to anyone.

Later on, we come across a young couple who are "furnishing a little apartment" (Carver 223). They are really young, looking around things for their apartment just to start a life together. They represent a fresh love, something which is almost pure, and something that the man does not have anymore. Still, we cannot help but to notice that both of them are looking for different things to buy; first thing she notices is bed, which, same as bedroom, represents intimacy, while the boy is occupied with a TV, which means that he is not as focused on intimacy as she is, and that they both have different priorities. Even when they decide to lay on the bed, and when she tries to kiss him, he refuses to kiss her back, instead sits up and stays where he is, making believe that he is watching the television. The girl wants to share the passion and love with her lover, while he is distracted by the

television, and does not really pay attention to her, or her needs. That is why the man thinks to himself that there is something about their faces, nice or nasty, but he could not tell. (Carver 226).

After drinking and listening to the music, the young couple started dancing. The boy could not keep it up anymore, stating he was too drunk, when the man offers to dance with the girl, and they do. Later, she pushes her face into the man's shoulder, and pulls him closer (Carver 224). The narrator is telling us how easy it is to lose a loved one if you do not pay enough attention to them or neglect their needs. This scene is allegorical since we have this theme of a broken marriage and an alcohol abuse; the girl decides to replace the boy who decided to stop trying because he is too drunk. Dancing itself can be very passionate and intimate, something that the boy could not handle after drinking too much, and the girl could not help but to give up on him and find someone else to share the passion, same as to be intimate with. The man understands the girl, and that is why he offers to dance with her because he has no one anymore,

and maybe wants to repay himself. "Why Don't You Dance?" represents a broken marriage, and shows how easily couples lose connection because of the lack of intimacy.

Carver's short story "Gazebo" is about a failed marriage, where the narrator has an affair with the maid at the motel and his wife is managing, and she cannot take it any longer because she feels like they had lost the connection. McCracken says that in this short story, the character's relationship is depended upon their drinking (14), which is confirmed when Duane comments upon the significance of alcohol in his and Holly's lives:

Drinking's funny. When I look back on it, all of our important decisions have been figured out when we were drinking. Even when we talked about having to cut back on our drinking, we'd be sitting at the kitchen table or out at the picnic table with a six-pack or whiskey. When we made up our minds to move down here and take this job as [motel] managers, we sat up a couple of nights drinking while we weighed the pros and the cons. (Carver 237)

This time we have two people who are fully depended on alcohol. What is also different from the previous story is that Holly and Duane have bigger problems than characters in "Why Don't You Dance?". The characters in "Gazebo" gave away some details of their past life, and we find out that Duane was unfaithful to Holly, which has driven her to almost commit suicide. Holly feels like she cannot take it anymore because their relationship does not feel the same. She wants them to start over, hoping that they will get back what they once had, but Duane is very pessimistic, saying that they have "reached the end of something" (Carver 238).

While trying to discuss their past, present, and possible future, Holly remembers an occasion when they stopped by an elderly couple's home to ask for a drink of water, and they took Holly and Duane to see a gazebo. The gazebo was a place where men came to sing and play music, and it represents a happy memory. Even though Holly is aware that gazebo is no longer used, it once represented a happy place for that elderly woman, and it is a representation of Holly's perception of life. Just like gazebo

brought happiness to the woman, Duane used to bring happiness to Holly. However, while she is remembering those happy moments with him, he is thinking about the woman he cheated her with, Juanita, and their affair. It is the breaking moment when we see how they differ in their pursuits; Holly is obviously looking for something which is grounded, safe, and a commitment, while Duane, on the other hand, is looking for something which is temporary and without an attachment.

Margaret J. Downes says that "the men and women in What We Talk About never touch except physically, never communicate satisfactorily, never increase each other's potency or ability to function in the world" (56-57). What has also ruined Holly and Duane's marriage is the lack of communication. While trying to discuss their marriage, they are not really discussing it. All Holly does is threatening to kill herself and leave him, saying that her heart is broken, and has turned to a piece of stone (Carver 234-235). Duane does not really know how to respond other than telling her to stay. His repeated "'Holly', I go" (Carver 235) is an expression of "talk's hopelessness"; Charles E.

May says that "it is what one says when there is nothing to say" (42). Holly and Duane are not just lacking communication, but also true love. When Holly said "I'm no good. That's what's as bad as anything, that I'm no good anymore" (Carver 235), it represents her resenting him his infidelity which denotes that she is not good enough as a woman. On the other hand, Duane said "I don't know what's going to happen to me or to anyone else in the world" (Carver 235) which portrays his biggest concern that he will be lost without her. This proves that both of them are very selfish because none of them wants to save their marriage, but they want to save themselves as individuals. True love is everything but selfish, which proves that their marriage was just a routine, and nothing more.

Clifford Thompson said that "there is a sameness about Carver's work, but one that is worlds away from plot-driven television; the focus may be on character's actions, but often they are actions of the most mundane sort" (10). This final story of *What We Talk About When We Talk About Love* intertwines the major themes of the collection: alcoholism, poor communication,

and the failure of relationships (Bethea 126). Main protagonist's wife, Maxine, finds him arguing with their daughter Rae because L. D. is an alcoholic and is refusing to listen what his daughter is telling him.

Weber described Carver's main characters as "simply toxic husbands and disastrous fathers, whose carelessness and indirection appall and confound the reader" (64). The first paragraph of the story starts with an argument which truly introduces L. D. as an irresponsible and toxic father who cannot communicate properly without acting violent with his fifteen-year-old daughter, or his wife. There are a lot of incidents in the story which confirm that L. D. lacks control; his incapability to communicate with others is over-emphasized as he throws the jar on the table through the kitchen window after his wife decides to kick him out of the house. However, we can say that L. D. was trying to communicate this way, because, after he throws the jar, he can "feel air from the hole in the window on his face" (Carver 324); Bethea says that such a symbolic act of revenge against his family is "cathartic and liberating" (127). Such a violent outburst does not help his situation,

and he is left with no choice but to leave. Carver again implies through his characters that being unable to communicate with your partner can lead to a broken marriage, or, like in this case, a broken family.

Why L. D. depends on the alcohol, and does not want to understand what his daughter is saying, is explained in McCracken's "Raymond Carver and the Ethnos of Drinking":

Drinking is undoubtedly a form of escapism, but in Carver's stories, it actually enables several characters to redirect their focus toward reality. Granted, once they see reality, they often immerse themselves back into alcoholic fantasy. Regardless, in Carver's fictional universe, drinking gives many characters a sense of stability through which they can evaluate their lives, even if this stability is fleeting. (15)

When the protagonist's daughter insists "It's in your head" (Carver 325), she is offering her father hope about his drinking problem (Weber 74), but he does not see it that way. It is very hard for him to admit that his daughter might be right, so he decides to defend himself in a violent way because he thinks that

alcohol is a disease just like cancer or diabetes. Although Carver does not provide the facts why L. D. even started drinking in the first place, it seems that his inability to establish contact with his wife and daughter could possibly be one of the reasons of his drinking which resulted in his inability to communicate with them, and lead to the end of his marriage.

Weber states that in "One Last Thing," "the author, having first disarmed the daughter of her legitimate argument about willpower, leaves L. D. at story's end in a typical condition of stasis, neither compelled to amend his ways nor inclined to benefit in the future by recounting in retrospect his alcoholic misadventures" (74). The story ends suddenly when L. D. picks up the shaving bag and tells Maxine "I just want to say one more thing," but fails to remember what. This is how Kirk Nasset explains character's loss for words:

Loss, mismanagement, survival: these are the hard cold facts of Carver's world. It should not be surprising for us, therefore, to find so many of his figures at a loss for words managing badly with the delimited vocabularies they

struggle to master, if not reduced to speechlessness outright. Still, silence is for such characters more than an outward expression of inner mayhem, more than a personal response, emerging on chaos with which they are confronted on the level of phenomena. Like sex, silence can be medicinal, providing a respite in the ready-made flow of language that often confuses already confusing circumstances more than it sorts them out. (312)

The impression Carver wants to give us is that L. D. understands what he has done, but he cannot leave the "nuthouse" (Carver 325). Weber states that characters in Carver's *What We Talk About* "commit self-destructive errors in spades; they seem to recognize the damage they are doing to themselves and others, but for the most part they merely continue on their

error-ridden paths, as if some ultimate payoff awaited them, as it had Carver" (73). L. D. might have finally realized that he is in the wrong, but his inability to communicate with his family leaves him lost for words once again.

To conclude, it is evident why Carver wanted to talk about relationships between men and women, same as their failed marriages. Evidently disappointed by his own life, he decided to talk about problems families face nowadays and how easily marriages can fail when there is a lack of passion, intimacy, communication, or similar. He uses alcohol as a common tool of destruction, which has brought him nothing good, and talks through his characters who are as human as he is, and who have made a mistake, but it was too late for them to fix it.

Works cited

Bethea, Arthur F. *Technique and Sensibility in the Fiction and Poetry of Raymond Carver*. Routledge New York & London, 2011.

Carver, Raymond. *Collected Stories*. The Library of America, 2009.

Conversations with Raymond Carver. Edited by Marshall Bruce Gentry, and William L. Stull. University Press of Mississippi Jackson and London, 1990.

Downes, Margaret J. "Narrativity, Myth, and Metaphor: Louise Erdrich and Raymond Carver Talk About Love." *MELUS*, vol. 21, no. 2, Oxford UP on behalf of Society for the Study of the Multi Ethnic Literature of the US, Summer 1991, pp. 49-61. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/467949>

May, Charles E. "Do You See What I'm Saying?: The Inadequacy of Explanation and the Uses of Story in the Short Fiction of Raymond Carver." *The Yearbook of English Studies*, vol. 31, Modern Humanities Research Association, 2001, pp. 39-49. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/3509372>

McCracken, David. "Raymond Carver and the Ethos of Drinking." *Scientific Research*, vol. 1, no. 2, *Advances in Literary Study*, 2013, pp. 14-15. *Scientific Research*, <http://dx.doi.org/10.4236/als.2013.12004>

Nesset, Kirk. "This Word Love: Sexual Politics and Silence in Early Raymond Carver." *American Literature*, vol. 63, no. 2, Duke University Press, June 1991, pp. 292-313. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/2927167>

Thompson, Clifford. "The Art, Magic, and Blues of Raymond Carver." *The Threepenny Review*, vol. 147, *Threepenny Review*, Fall 2016, pp. 10-11. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/24887891>

Weber, Myles. "Raymond Carver's Comic Error." *New England Review* (1990-), vol. 33, no. 3, Middlebury College Publications, pp. 63-79. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/24242790>

THE CONCEPT OF FAMILY AND HOME IN MORRISON'S BELOVED

PETRA MIČEVIĆ

Toni Morrison's best-known and controversial novel *Beloved* was awarded the Pulitzer Prize for Fiction in 1988. Her biggest inspiration was the story of Margaret Garner, a fugitive slave who killed her children to save them from slavery. The novel portrays the psychological and physical violence caused by slavery that immensely affected ex-slaves and their lives after it. Among other complex topics, it represents the upturned concept of what home and family should be. It shows the slavery in its true and raw form and, in general, slavery and families do not go together unless it is somehow beneficial for slave-owners. The purpose of this paper is to state that even in freedom, it is practically impossible for ex-slaves to have functional relationships, especially to form families and homes.

In the first place, when one of the main characters, Sethe, managed to escape from slavery, it was hard

for her to create a real home. Slaves never had a right to own a house. There was a life at Sweet Home, which was not really sweet considering how she remembered it: "it made her wonder if hell was a pretty place too" (Morrison 27). Reginald Watson in his essay "Derogatory Images of Sex: The Black Woman and Her Plight in Toni Morrison's 'Beloved'" said that "Morrison does a good job in detailing the beginnings of this sad dynamic when she describes the sadistic, sexual thoughts and practices that were born on a white man's plantation, ironically named Sweet Home" (97), but it was as close to a home Sethe ever had. Furthermore, the community of Cincinnati was steering clear of her and 124 Bluestone – Sethe's so-called home.

They knew that Sethe killed her child and probably wondered what everyone else was while reading the novel: what could have led a woman so devoted to

her children to brutally murder one of them?

However, Steven V. Daniels in his essay "Putting 'His Story Next to Hers': Choice, Agency, and the Structure of 'Beloved'" said that "the facts, at least from Sethe's perspective, add the word 'rescue' to the confirmation of 'murder'" (11). Despite Sethe's attempt to save her child from slavery, the community of Cincinnati would not justify her act. In addition to that, Sethe's new home was haunted by the poltergeist, tormenting its inhabitants and making Sethe and Denver distrust in the existence of their real home even more. It was considerably disconcerting for both her and the child that stayed with her – Denver, and was hindering them from having a normal life and home: "The haunting she performs pushes Sethe, her community, and the reader toward the momentous recognition of the possibility of loss and, as a result, introduces the necessity of mourning — mourning that fails to domesticate the strangeness of absence and thereby introduces a chance for the future" (Weinstock 78).

Subsequently, the slavery is hunting the main characters to the

extent that its effects are visible in every aspect of their lives, especially when it comes to family. Paul D, who was in Sweet Home as well, decided to spend the rest of his life wandering from one place to another. The trauma he escaped from made him want to escape from everything else in his life, including establishing the real home and family because "just like Sethe, he is castrated emotionally and scarred badly by his experiences at Sweet Home" (Watson 97). Slavery made characters' lives even harder because they became emotionally detached and alienated from themselves, particularly Paul D who thought of himself as "something else and that something was less than a chicken sitting in the sun on a tub" (Morrison 93). The attitude Paul D had towards himself was not surprising and that itself was confirmed by Reginald Watson: "Paul D, like Sethe, is another survivor of Sweet Home, the plantation where most of the black men were named Paul, all of them symbolically castrated. In fact, they were only men when their master declared them as such. Otherwise, Paul D, along with other Sweet Home men, as bereft of any legitimate manhood" (96).

Considering they were treated like animals, it affected them enormously, especially Sethe who tried to kill all of her children fearful of them being treated the way she was. Marsha Darling in her essay "In the Realm of Responsibility: A Conversation with Toni Morrison" claimed that "Sethe's mother love does and undoes itself; it is nurturing and destructive, empowered and tragically unjust" (96). What is more, the fact that Sethe did manage to kill one of her children was haunting her even more because "she have to live out her years in a house palsied by the baby's fury at having its throat cut" (Morrison 26). When Beloved showed up as an alleged apparition of that child, Sethe neglected everything in her life in order to try to undo her murder and to be a different kind of mother to Beloved, especially to be different from her own mother:

Later, provoked by Beloved's accusations of abandonment, she clearly fears that her mother's behavior might be seen as a precedent for her own. Her denial that the mother she barely knew was hanged for attempting escape—"Because she was my ma'am and nobody's ma'am would run off and

leave her daughter, would she?" (Morrison, 203) — fails to conceal the doubt that she must have harbored even earlier. (Daniels 8)

Lastly, to have a place in a family and home, you obviously need to have a prominent "feminine", namely emotional side which turns a house into a home, and connects people into families/communities. Sethe found that maternal love is something a man cannot understand, which was obvious when Paul D told her that her "love is too thick" (Morrison 185). When she responded that "thin love ain't love at all" (Morrison 185), she was practically saying Paul D was not a (wo)man enough to understand what mothers would do for their children, even if it is something as extreme as Sethe's (mis)deed. However, on the other hand, Christopher Peterson in his essay "The Beloved's Claim" asserted that when Sethe declares that Beloved is hers, there is not much difference between her claim and the slave master's, and he asks "how can we understand the relation between a maternal claim and a property claim other than in terms of simple opposition and contestation?" (151).

Controversial as it may be, at least one thing is definite – Paul D doubted his masculinity considering he was never able to start a family. It follows that Paul D did not know how to show his emotional side when crucial: "From the start, Paul D is clearly impotent in terms of expressing true emotion. He has not been taught to be a true man.

Paul D was not supportive when it comes to Sethe's past, but was rather judgmental and concluded he was not ready and understanding enough for her complicated, twisted love: Even though Mr. Garner, his master, proclaimed that "my niggers is men every one of em" (Morrison 10), it becomes painfully obvious that it is an artificial manhood that has no validity outside of the Sweet Home plantation" (Watson 97).

Eventually Paul D discovered his sensitive "feminine" side that Teresa N. Washington confirmed in her essay "The Mother-Daughter Àjé Relationship": "...he does not become prepared until the novel's end, to be the complement that Sethe needs" (66). When he saw her being quite ill, he helped her get better by saying "You your best thing, Sethe. You are" (Morrison

294). Not only did he find empathy for her, but he reminded her who she really was and showed her the way he sees her – powerful and whole, which Ramadanovic affirmed in his literary criticism "You your best thing, Sethe': Trauma's Narcissim" by saying that "Sethe responds with a hopeful "Me? Me?" (Morrison 273), which are effectively and appropriately the narrative's last words. As such, they signal that primary narcissism, a form of independence, is the accomplishment of the first generation of former slaves" (181-182).

In other words, it is obvious that slavery tremendously affected characters and left physical, psychological, and social consequences on them. They did not know how to create a real home after escaping slavery in Sweet Home, which was haunting them. For Paul D, it was manifested as an emotional barrier, which was hindering his relationship with Sethe who wanted him to show his emotional side, and for Sethe it manifested as a murder (or an attempt of one) of her children that was supposed to save them from slavery. From this, it may be inferred that it is not easy being a mother. However, one thing is sure;

Beloved portrays family and home as something haunted, hardly possible for slaves, yet feasible, because blood relations do not equal family and house does not equal home.

Works Cited

Daniels, Steven V. "Putting 'His Story Next to Hers': Choice, Agency, and the Structure of Beloved." Bloom's Modern Critical Interpretations: Toni Morrison's Beloved—New Edition, edited by Harold Bloom, Infobase Publishing, 2009, pp. 7-21.

Darling, Marsha Jean. "The Ties That Bind." Critical Essays on Toni Morrison's Beloved, edited by Barbara H. Solomon, New York: G. K. Hall, 1998, pp. 84-87.

Morrison, Toni. Beloved. Vintage Books, 2004.

Peterson, Christopher. "Beloved's Claim." Bloom's Modern Critical Interpretations: Toni Morrison's Beloved—New Edition, edited by Harold Bloom, Infobase Publishing, 2009, pp. 151-169.

Ramadanovic, Petar. "You your best thing, Sethe": Trauma's Narcissism." Studies in the Novel, vol. 40, no. 1&2, John Hopkins University Press, Spring & Summer 2008, pp. 178-188. Project Muse, www.doi.org/10.1353/sdn.0.0009.

Washington, Teresa N. "The Mother-Daughter Àje Relationship in Toni Morrison's Beloved." Bloom's Modern Critical Interpretations: Toni Morrison's Beloved—New Edition, edited by Harold Bloom, Infobase Publishing, 2009, pp. 49-70.

Watson, Reginald. "Derogatory Images of Sex: The Black Woman and Her Plight in Toni Morrison's Beloved." Bloom's Modern Critical Interpretations: Toni Morrison's Beloved—New Edition, edited by Harold Bloom, Infobase Publishing, 2009, pp. 93-108.

Weinstock, Jeffrey Andrew. "Ten Minutes for Seven Letters: Reading Beloved's Epitaph." Bloom's Modern Critical Interpretations: Toni Morrison's Beloved—New Edition, edited by Harold Bloom, Infobase Publishing, 2009, pp. 73-90.

WORDSWORTH'S PRINCIPLES OF POETRY ILLUSTRATED IN "I WANDERED LONELY AS A CLOUD"

NATAŠA BROČIĆ

Romanticism, a period which lasted from the late eighteenth to the mid-nineteenth century, can be interpreted as the rejection of Classicism or Neoclassicism, primarily the laws of order, harmony, calm, idealization, and rationality. This period puts an emphasis on the individual, emotions, nature, and ordinary life; it influenced many artists to reveal their emotions, including William Wordsworth who found beauty in the nature. Romanticism in English literature began when Wordsworth's and Samuel Taylor Coleridge's Lyrical Ballads were published. The aim of this essay is to discuss the main principles of poetry, which are explained in the Preface of Lyrical Ballads (1802), and to illustrate them by using Wordsworth's poem "I Wandered Lonely as a Cloud."

Wordsworth put an emphasis on the definition of poetry in the Preface of Lyrical Ballads, where he said that "poetry is the spontaneous overflow of powerful feelings" (Wordsworth, Preface 111). He also listed the main principles of poetry, which are

illustrated in many of his poems, including "I Wandered Lonely as a Cloud," first published in Poems, in Two Volumes (1807), and later revised in 1815. The significance of this poem is explained in one of the chapters of A Companion to European Romanticism:

One of Wordsworth's most distinctive contributions to the development of Romantic nature poetry is his exploration of the role of human memory in the construction of meaning. For Wordsworth, the remembered experience can be even more powerful, more deeply laden with significance, than the original experience. Such an attitude is apparent in his poem, "I Wandered Lonely as a Cloud" (1807), where he records his impression of "a host of golden daffodils" that he observed on a lakeshore near Grasmere. (McKusick 423)

The principle object Wordsworth proposed to himself in the Preface is "to choose incidents and situa-

tions from common life, and to relate or describe them, throughout, as far as was possible, in a selection of language really used by men," (Wordsworth, Preface 97) and that principle is illustrated in "I Wandered Lonely as a Cloud." Wordsworth used an ordinary, everyday language to describe the time when he and his sister Dorothy came across a few daffodils close to the water side (Mahoney 55). The event clearly depicts the "spontaneous overflow" which the speaker experienced while wandering "lonely as a cloud" along the water side. He chose to talk about low and rustic life because "in that condition, the essential passions of the heart find a better soil in which they can attain their maturity, are less under restraint, and speak a plainer and more emphatic language" (Wordsworth, Preface 97). He stated that he had learned to look at nature in a way that has enabled him to hear "the still, sad music of humanity" and, therefore, Adam Potkay calls him "a poet whose lyric thinking is environmental" (Bellis, Potkay 292).

Wordsworth later defined the poet as "a man speaking to men, . . . a man pleased with his own

passions and volitions, and who rejoices more than other men in the spirit of life that is in him" (Wordsworth, Preface 104); he spoke to his readers in order to express his love towards the nature, because the poet "considers man and nature as essentially adapted to each other, and the mind of man as naturally the mirror of the fairest and most interesting qualities of nature" (Wordsworth, Preface 106).

McKusick said that "for Wordsworth, the 'love of nature' is not merely instrumental; nature is valuable in itself, and by living in proximity to wild and rustic landscapes, humans can reach their full potential, and become more truly themselves" (425); he used motifs from nature, such as daffodils, stars, lake, etc., to express his happiness, and to show that "poetry is the image of man and nature" (Wordsworth, Preface 105).

However, the purpose of this poem is not only to connect men with nature, but to also "illustrate the manner in which our feelings and ideas are associated in a state of excitement" (Wordsworth, Preface 98); while lying on his couch "in vacant or in pensive

mood" (Wordsworth, "I Wandered" 20), his mind recalls the glad motion of the daffodils, fluttering and dancing in the breeze:

They flash upon that inward eye
Which is the bliss of solitude;
And then my heart with pleasure fills,
And dances with the daffodils.
(Wordsworth, "I Wandered" 21-24)

McKusick states that "for Wordsworth, the remembered daffodils have a much greater meaning, . . . In his view, a remembered experience gains value simply by virtue of becoming an integral part of the self, and its positive affect contributes to the inward self-awareness that constitutes personal identity." (423)

According to Pfau, Wordsworth explained "the minimal and noncontingent 'essence' of the human, those 'primary laws of human nature' or those 'certain indestructible qualities,' which are generally embodied in the concept of the affective, also referred to as 'feeling,' 'passion,' or, at the beginning of the Preface, as a 'state of vivid sensation'" (132). Wordsworth puts an emphasis on feelings, and he thinks that "the feeling devel-

oped gives importance to the action and situation, and not the action and situation to the feeling" (Wordsworth, Preface 99).

"I Wandered Lonely as a Cloud" represents the deep feelings and emotions of the poet, whose spirit is connected with the alluring sight of the daffodils; the flowers have an immediate effect upon his mood, making him feel "gay" to see "such a jocund company." By saying that he "wandered lonely as a cloud/That floats on high o'er vales and hills" (Wordsworth, "I Wandered" 284, 1-2), Wordsworth was talking about a passive mind which was ready to respond to the natural world, as Hugo stated.

I do not agree that this image suggests an 'indifference' to the world around us. It seems to me a pleasing image of a vague, floating mood in which the mind is passive but ready for response. Like a cloud, the mind is freely, easily buoyant within its sphere, the natural world, and carries with it an as yet undefined promise of a closer, more specific, relation with the natural world. (Hugo 36)

Using the language of common people and a situation from

common life helped Wordsworth "to throw over [readers] a certain colouring of imagination, whereby ordinary things should be presented to the mind in an unusual way" (Wordsworth, Preface 97); images in the poem present an ordinary event from an everyday life, but the feelings he expressed are bringing the event closer to the mind, and that is the unusual way he presented ordinary things to his readers.

Wordsworth's principles had an impact on many Romantic poets who decided to speak to men through their poems. Wordsworth thought that poetry should be for everyone, and that is why he used language of common people to tell his readers a story which inspired him to write "I Wandered Lonely as a Cloud." He chose to talk about low and rustic life because the language of common people better expressed his true feelings. Connection with nature was very important to him, so he decided to use motifs from nature to express

his pleasure. However, the purpose of this poem is not only to connect men with nature, but also to illustrate the manner in which our feelings and ideas are associated in a state of excitement. While resting on the couch, his mind recalled that blissful moment he saw the daffodils, and it brought him joy all over again.

Wordsworth's poem "I Wandered Lonely as a Cloud" is a good example of what poetry meant to him, because throughout the poem we witnessed "the spontaneous overflow of powerful feelings" he was talking about; it is important to him for readers to understand the extraordinary while experiencing the ordinary. Ordinary is expressed through the image of him watching daffodils by the lake, and extraordinary is everything that he was experiencing while watching the scenery. This way, the reader's mind can create the external world, which the poet himself perceives, and connect with nature on a deeper level.

Works Cited

Bellis, George, and Adam Potkay. "Wordsworth the Environmentalist?" *PMLA*, vol. 124, no. 1, Modern Language Association, 2009, pp. 290-292. JSTOR, www.jstor.org/stable/25614269.

Hugo, F.J. "The Wordsworthian Sense of the Relation between the Mind and the External World." *Theoria: A Journal of Social and Political Theory*, no. 40, Berghahn Books in association with the Faculty of Humanities, Development and Social Sciences, University of KwaZulu-Natal, May 1973, pp. 33-39. JSTOR, www.jstor.org/stable/41801895.

Mahoney, John L. *William Wordsworth, A Poetic Life*. Fordham University Press, 1997.

McKusick, James C. "Nature." *A Companion to European Romanticism*, edited and introduced by Michael Ferber, Blackwell Publishing, 2005, pp. 413-433.

Pfau, Thomas. "Elementary Feelings and Distorted Language: The Pragmatics of Culture in Wordsworth's Preface to *Lyrical Ballads*." *New Literary History*, vol. 24, no. 1, The Johns Hopkins University Press, Winter 1993, pp. 125-146. JSTOR, www.jstor.org/stable/469275.

Wordsworth, William. *Preface. Lyrical Ballads, 1798 and 1802*, by Wordsworth and Coleridge, edited with introduction and notes by Fiona Stafford, Oxford University Press, 2013, pp. 95-117.

---. "I Wandered Lonely as a Cloud." *The Norton Anthology of English Literature*, edited by Stephen Greenblatt and M. H. Abrams, 9th ed, vol. 2, W. W. Norton, 2012, pp. 284-285.

PERCEPCIJA ŽENSKJE LJEPOTE KROZ MEDIJE

SARA ILIĆ

Ljepota se kroz povijest najčešće povezivala s umjetnošću, dok su žene bile modeli umjetnosti. Umjetnost je proizvodila ideale ljepote, a smatrala se lijepom jer su ju diktirali tzv. geniji, „posebni“ ljudi. Ona se ne odnosi samo na kipove i slike već i na arhitekturu, književnost, pjesništvo te kasnije i na industriju, odnosno strojeve. Kroz povijest razvoja žene u umjetnosti, tako i ideala ženske ljepote, primjećujemo kako su se poimanja stalno mijenjala. Žena je na većini slika i u kiparstvu razodjevena, a tek u 16. i 17. stoljeću dobiva značajniji smisao u umjetnosti kada ju se počinje oblačiti. U modernom i postmodernom društvu ljepota gubi ideale, iako su mršave, vitke i mlade žene sveprisutne u novim medijima te ih se stalno ističe i objektivizira. Kroz analizu reklamnih plakata odgovorit ćemo na pitanja što to čini ženu danas, kako se poimanje ljepote mijenjalo kroz povijest te što se danas smatra lijepim i čime je to uvjetovano.

MEDIJI, REKLAME I LJEPOTA

Danas je o ljepoti nemoguće govoriti bez da spomenemo medije i reklame kojima je „bombardirana“ svaka osoba nekoliko puta dnevno. Iako smo zaključili kako je u modernom i postmodernom društvu sve pomiješano te kako ideal ljepote ne postoji, žene koje žive u tom razdoblju ne bi se složile. Pojavom tehnologije i medija ženama je omogućen pristup tzv. idealima ljepote, odnosno idealima koje nameće potrošačka kultura. Modne fotografije sve su prisutnije, a reprodukcija je lijepih slika beskonačna. Suvremena ekonomija danas ovisi o prikazu žene kroz mit o ljepoti. Potrošačka kultura i konzumerističke navike od dvadesetih godina pa nadalje u stalnom su porastu: „U svemu tome enormno raste značaj reklamne, marketinške industrije koja djeluje na principu proizvodjenja želje i obećanja o užitku“ (Hromadžić, 2008: 21). Naomi Wolf bavi se problematikom ženske ljepote, a ideal

ljepote povezuje s potrošačkom kulturom, konzumerizmom te dijetnom i kozmetičkom industrijom. Wolf u svojoj knjizi „Mit o ljepoti“ tvrdi kako marketing idealizira ljepotu te da žene dobivaju poruku kako moraju biti vječno mlade, zaigrane, seksi, mršave i visoke.

Navodi da žene moraju utjeloviti ljepotu, a da je muškarcu cilj posjedovati takvu ženu. U kontekstu žene i seksa Naomi Wolf tvrdi sljedeće: „Gledati lice pred orgazmom, čak i ako je namješteno, moćna je prodajna strategija; u odsutnosti drugih seksualnih prikaza, mnoge su žene počele vjerovati da moraju imati to lice i to tijelo da bi doživjele takvu ekstazu“ (Wolf, 2008: 159). Danas je žensko tijelo cenzurirano ako nije savršeno, a muškoj dominaciji i ženskoj podčinjenosti djelomično su krive i same žene.

Predmet istraživanja reklamni su plakati modne industrije koji kao ključnu figuru prikazuju ženu. Danas je to svakodnevica, a služi za nabijanje kompleksa ženama i pražnjenje novčanika. Moć medija i reklama je nevjerovatna. Kao uvod samom istraživanju važno je dati Hromadžićev primjer. Govoreći o

tijelu, fetišu i robi kroz medijske aspekte, Hromadžić daje primjer hot-line komercijalnih ponuda u čijim se oglašivačkim reklamama uočavaju fotografije mladih djevojaka u vrlo zavodljivim i senzualnim pozama, a koje predstavljaju objekte seksualne žudnje. Naravno, cilj hot-line komunikacije je profit; „trenutak ukucavanja ponuđenog magičnog telefonskog broja magična je ulaznica koja posreduje do užitka“, dok je fetišizirano žensko tijelo „magnetni most, objekt želje smješten na prijelazu iz stanja mogućeg u stanje ostvarenog zadovoljstva“ (Hromadžić, 2014: 83). Modna industrija uvelike je doprinijela stvaranju predodžbe o ženskoj ljepoti, ali i njeninom seksipilu.

U posljednjih stotinjak godina ženska moda izrazito se promijenila te je samim time donijela mnogo promjena u poimanju ženskog izgleda. Galović kaže da je „moda sredstvo identifikacije i socijalizacije, simbolička komunikacija, predmet užitka i primijenjena umjetnost“ (Galović, 2001: 8) te kako predrasude o modi više ne postoje – sve je moda i sve je dozvoljeno. Tvrdi kako „moda nije izolirani fenomen, već je u igri s ostalim socijalnim i svjetskim

moćima, oponaša ih i potiče“ (Galović, 2001: 9). Ukoliko govorimo o fizičkom izgledu žene, odnosno njezinom tijelu, spomenut ćemo teoretičarku Judith Butler koja se u svome djelu „Nevolje s rodnom“ dotiče upravo problematike spola i roda, o čemu govori i sam naslov. Butler ističe ono što smatra kritičnim te nudi vlastito viđenje potencijalnog rješenja. Ona u tijelu vidi pojednostavljen kulturalni konstrukt: „Često izgleda da je to 'tijelo' pasivan medij na koji se upisuje neki kulturalni izvor koji mu je predodređen kao 'izvanjski'“ (Butler, 2000: 130). Uporaba žene kao reklamnog rekvizita i objektivizacija njezinog tijela u svrhu prodaje predstavlja oblik (s)eksploatacije. Na reklamnim plakatima često imamo priliku vidjeti samo dijelove ženskog tijela – noge, stražnjicu, glavu, torzo – čime se žensko tijelo dehumanizira i opredmećuje (Berberick, 2010: 8).

Coco Chanel za reklamni plakat parfema Chanel No. 5 1950. odabrao je, kako sami kažu, svoju muzu Suzy Parker, američku manekenku i glumicu. Ona se udavala tri puta, a u svome poslu bila je vrlo uspješna. Suzy je najčešće bila model kampanja u modi i kozmetici. Na fotografiji za

Chanel No. 5 u bijeloj je raskošnoj haljini, s dubokim bijelim rukavicama na rukama. Bijela boja predstavlja nevinost, netaknutost i čistoću, iako njezina lepršava bijela haljina reprezentira zaigranost, kao i njezin izraz lica. Muškarci koji stoje iza nje šalju važnu poruku, iako nisu u središtu zbivanja. Naime, oni predstavljaju zavedene muškarce, koje je na grijeh navela žena, jer je Suzy u prvom planu, stojeći ispred njih i držeći obojicu za ruku. Poruka koju šalje ova fotografija drugim ženama je da će, ako koriste kulturni No. 5 parfem, uživati u životu poput Suzy, smijati se, biti lijepe, zavoditi muškarce gdje god se pojave i živjeti glamurnim životom. Samu poruku potvrđuje i natpis "Svaka živa žena voli Chanel No. 5" kojim se poziva na kupnju, naglašavajući da žena živi jedino ako koristi taj parfem. U ovom slučaju razigrana, mršava, visoka i zavodljiva žena predstavlja ideal ljepote.

Dvadeset godina kasnije reklamni plakat za isti parfem potpuno je drugačijeg koncepta od prethodnog. Na tom plakatu nalazi se žena čije lice vidimo iz profila i kroz bočicu parfema, naslonjena na nisku podlogu. Primjećuje se kako je žena slabo našminkana i

sređena. Svojim izgledom predstavlja ideal ljepote zbog jednostavnosti, smirenosti, blagih linija, nježnosti, otvorenog lica i položaja podanosti, podčinjenosti i manje vrijednosti. U kontekstu proizvoda koji se reklamira prezentira se žena koja se predala potrošnji i proizvodu bez kojega nije ispunjena. Njezin je pogled stidljiv te upućuje na strah, pristanak na podčinjenost i želju za istim. Tom se fotografijom šalje poruka o idealnoj ženi koja ne smije biti napadna, već smirena, staložena i prihvatljivo podčinjena. Važno je istaknuti kako se na fotografiji ne nalazi muškarac.

Prva dva plakata razlikuju se od reklamnog plakata kampanje modne kuće Gucci za kolekciju jesen/zima 1996. godine. Na fotografiji se nalaze manekeni Ludovico Benazzo i Georgina Grenville, a autor je poznati modni fotograf Mario Testino. Lice djevojke s fotografije ne vidi se, pa je teško bilo otkriti o kojoj se djevojci radi. Na fotografiji je u prvom planu muškarac koji je dominantan. Iako se prema položaju tijela može primijetiti kako je on zaveden, žena je u potlačenom položaju. Ona stoji, lice joj se ne vidi (što upućuje na odlike renesanse), dok

joj je većina tijela prekrivena krznenom kaputom koji asocira na skupoću ili veliku novčanu vrijednost (upućuje na srednji vijek).

Jedino što joj se vidi je duga i vitka noga, u cipeli s visokom potpeticom koja vizualno produžuje i stanjuje nogu. Ta je noga izložena skroz do iznad kuka. Tu se žena želi prikazati kao potlačena, u vlasništvu muškarca, u sjeni te bez mišljenja i stava. Ideal ljepote poistovjećuje se s idealom ljepote u modernom društvu – mršava, vitka žena, sa skupocjenom odjećom. Žensko je tijelo

Fotografija 3: Gucci - karapnja kolekcije jesen/zima 1996
Izvor:
<https://www.lilianpacce.com.br/moda/fashionteca/backstage-fashionteca-conheca-os-stylists/>

na fotografiji prikazano kao vješalica; nema oblina, ne vide se udovi, nerealno je usko i izgleda neprirodno. Postavlja se pitanje radi li se uopće o ženi, iako implicira na sve ono što mi danas, oblikovani modernim diskursom, smatramo ženom, što može biti i zabrinjavajuće. Baudrillard u svojoj knjizi „Simulakrumi i simulacija“ govori o brisanju granica između realnog i imaginarnog. On smatra kako živimo u simulakrumu, hiperzbilji, te kako ne više ne razlikujemo što je stvarno, a što ne. Budući da smo cijelo vrijeme okruženi nerealnim prikazima ženskih tijela, mnogi od nas pokušavaju postići sličan „idealni“ izgled: „Potrošačka kultura u mladim je ljudima ojačala svijest o vlastitom tijelu i učinila ih sve nezadovoljnijima vlastitim izgledom“ (Barcan, 2010: 159).

Fotografija 4: Reklamni plakat tvrtke Victoria's Secret, 2011.
Izvor:
<https://marite.wordpress.com/2011/11/28/victorias-secret-qr-code-ad-campaign/>

Tvrtka Victoria's Secret prodaje žensko donje rublje, pidžame, parfeme, kućne ogrtače i slično. U svijetu je poznata kao modna kuća s najljepšim i najzgodnijim modelima. Pojedini modeli, kada to zasluže, postaju „anđeli“ koji predstavljaju tvrtku tijekom cijele godine. Mnogim ženama svijeta upravo su ti „anđeli“ ideali ljepote. Na plakatu iz 2011. godine nalazi se Candice Swanepoel za koju se često kaže kako je najljepša žena svijeta. Taj plakat prikazuje mladu, zaigranu, tajanstvenu, izazovnu i koketnu ženu. Po uzoru na mnoge fotografije danas ona je bijele puti, plave kose, mršava, vitka, visoka i,

prema mjerilima modne industrije, savršenih proporcija. Ona skriva svoje grudi, a na njezinu stražnjicu postavljen je QR kod koji se može očitati. Taj je kod jedino što ona ima na sebi, što bez imalo skrivanja i simbolike vulgarizira žensko tijelo.

Natpis "Otkrij Candicinu tajnu" na plakatu poziva gledatelje da očitaju kod s njezine stražnjice. Natpis i koketnost koja se šalje fotografijom namijenjeni su muškoj publici, iako proizvode Victoria's Secreta kupuju najviše žene. Ruth Barcan se u svojoj knjizi osvrće na nagosti u potrošačkoj kulturi koja je danas posebno zastupljena te tvrdi kako

golotinja ne prodaje samo ono što je striktno vezano uz ljudsko tijelo već i stvari poput namještaja, elektronike i sl. Objašnjava kako je nagost jednostavno postala posljednja moda te, nadovezujući se na Baudrillarda, uspoređuje golo tijelo sa „sistemom objekata“: „Baš kao što jedan objekt treba drugi, tako i nas 'prazno' tijelo moli ne da ga razodjenemo, nego da ga metaforički odjenemo – da ga ukrasimo robama“ (Barcan, 2010: 244). Ovim se plakatom daje poruka ženama kako je ljepota izazivati, biti samozatajna, ali ne odjevena, zavoditi, biti nježna, nasmijana, mršava i vitka.

Ideali ljepote mijenjali su se kroz povijest; od ravnih linija, percepcije i sklada došli smo do snažnijih poruka. Danas su nam svima kroz

medije nametnute idealne žene, mršave, koketne, vitke i mlade. Unatoč tome što je većina ljudi svjesna da se radi o nereálnim standardima, svejedno težimo biti „savršeni“. Napreduju plastična kirurgija, tržište kozmetike, modne kampanje i slično, napreduju isključivo zbog potrošača. Kupnjom reklamnog proizvoda prodaje se osjećaj i doživljaj, pa i izgled. Preko novih medija žena, htjela ili ne htjela, dolazi do raznih poruka o idealima ljepote, koji se danas kupuju i troše. Posjedovanje proizvoda nudi ekstazu, moć zavođenja, kojoj podliježe svaki muškarac, i slično. Wolf tvrdi kako su si žene, djelomice, i same krive za takvu situaciju. Žene trebaju postati svjesne da svojom potrošnjom dopuštaju da ih se objektivizira.

Literatura

- Barcan, R. (2010). Golo/nago: Kulturna anatomija. Zagreb: Algoritam
- Baudrillard, J. (2001). Simulakrumi i simulacija, Karlovac: Naklada Društva arhitekata, građevinara i geodeta
- Berberick, S.N. (2010). The objectification of women in mass media: Female self image in misogynist culture. *The New York Sociologist*, 5. Preuzeto s citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.694.8981&rep=rep1&type=pdf
- Butler, J. (2000). Nevolje s rodom - Feminizam i subverzije identiteta. Zagreb: Ženska infoteka
- Valentić, M. (2016). Natasha Walter - Žive lutke: povratak seksizma. *Diskrepancija*, 14 (20/21), 130-132. Preuzeto s hrcak.srce.hr/175046
- Galović, M. (2001). Moda – zastiranje i otkrivanje. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
- Hromadžić, H. (2008). Medijska konstrukcija društvene zbilje: Socijalno-ideološke implikacije produkcije medijskog spektakla. Zagreb: AGM
- Hromadžić, H. (2008). Konzumerizam - Potreba, životni stil, ideologija. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
- Vujačić, L. (2008). Kultura tijela i „moć“ fizičke ljepote u savremenom društvu - ogleđ iz antropologije tijela. *Sociološka luča*. 2 (1) Preuzeto s www.socioloskaluca.ac.me/PDF9/Vujacic%20L.,%20Kultura%20tijela%20i%20moc_%20fizicke%20ljepote%20u%20savremenom%20drustvu.pdf
- Walter, N. (2011). Žive lutke – povratak seksizmu. Zagreb: Algoritam
- Wolf, N. (2008). Mit o ljepoti. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk

SOBA

JOSIPA MIKOVIĆ

„Sjedi“, rekao je grubo.

U toj maloj sobi nije bilo previše izbora za sjesti, pa je zauzela mjesto na maloj klupici ispred klavira. Nije dizao pogled s novina, iako je članak koji je čitao bio dosadni novinski članak o politici koja ga nije zanimala. Jednostavno nije mogao podići glavu i pogledati ju u oči.

„Što trebaš?“ upitala ga je istim tonom.

„Gdje si bila?“ uzvratilo je.

Kratko je i jasno odgovorila: „Vani.“

„A s kim si bila vani?“

„S kolegicama s posla.“

U sobi je prevladala napetost. Znala je da ju ne gleda i cijelo tijelo joj je zapovijedalo da izađe van iz sobe. Nije mogla podnijeti to što on ne diže pogled.

Kada je čuo njezin odgovor, lagano se podsmjehnuo. „Zar nisi rekla da su ti kolegice otputovale ovaj vikend?“

Spustila je pogled i malo razmislila. Opet je dignula glavu nakon par sekundi. „Jesu, ali ovo su druge kolegice.“

„Baš čudno,“ brzo je ispalio, a još brže dignuo pogled prema njoj, „s obzirom na to da si rekla kako su ti one najdraže kolegice s posla i da druge ne podnosiš. Jedino ako šef nije odlučio zaposliti još radnica u posljednjih šest sati.“

Njegov pogled gorio je i nije ga više mogla gledati, pa se okrenula prema klaviru.

Vraćajući pogled na novine, nastavio je. „Također, još je čudnije što ni moj sekretar nije mogao doći večeras. Rekao mi je da ima važan sastanak. Čudno, zar ne? Sastanak u subotu navečer.“

Opet ju je pogledao, ali ona je samo gledala ispred sebe, pognute glave. Lagano je prstima prelazila preko prašnjavih tipki klavira. Taj prizor podsje-

tio ga je na dane kada bi ona svirala dok je on radio. Ta mala soba više nije ispunjena laganom glazbom klavira, nego tišinom koju obuzimaju napatost i nervoza. Opet su mu oči pronašle dosadni članak kojemu više nije znao ni naslov.

„Ta haljina ti lijepo stoji. Kada sam ju ugledao, znao sam da će ti stajati. Kao da je rađena po mjeri.“

Skupljala je snagu da pusti glasa i samo mu je tiho rekla: „Hvala.“ Govorila je sebi da joj glas nije drhtao.

Opet je nastavio: „Žao mi je samo što je dvije godine stajala u ormaru i skupljala prašinu. Svaki put kad sam htio da ju obučeš, rekla bi kako nije primjerena za događaj na koji idemo. Ako bismo išli na večeru, rekla bi kako je previše svečana. Ako bismo išli na neku svečanost, rekla bi kako haljina nije primjerena za tako nešto te da bi se previše isticala. A ta haljina je prekrasna. Nitko ju ne bi mogao nositi kao ti. Sjećam se i kada sam te prvi put ugledao kako nosiš crvenu haljinu.“

Suze su se nakupile u njezinim očima. Osjećala je njegov pogled na sebi. Taj gorući pogled izgrizao ju je iznutra i čekala je samo trenutak kada će briznuti u plač.

Shvatio je da neće progovoriti, ali tišina mu se nije dopadala i morao ju je razbiti. „Znam da si rekla da čekaš posebnu priliku kada ćeš obući tu haljinu. Danima sam razmišljao kada će biti ta posebna prilika, kada bih ušao s tobom u restoran ili u svečanu dvoranu. Razmišljao sam o tome kako će cijeli grad pričati o djevojci u crvenoj haljini. A ja bih bio sretan jer sam znao da sam ja čovjek koji je te noći bio s djevojkom u crvenoj haljini.“ Naglo je stao. Nije mogao progutati knedlu koja mu se nakupila u grlu.

„Znao sam oduvijek da je crvena tvoja boja. Kada si izašla, ta haljina nije bila nimalo zgužvana kako je sada. Peglala si ju sat vremena samo da bude savršena. Zbog čega? Zbog izlaska sa kolegicama s posla?“ opet je malo zastao. „Nisam znao kada ćeš obući tu haljinu.“

Uspjela je podići glavu i sudariti se s njegovim gorućim pogledom.

Odložio je novine na stol, ustao i dovršio svoju misao.

„Nadao sam se da ćeš ju barem obući sinoć, kada smo objavili naše zaruke.“

U samo dva koraka bio je izvan sobe.

PREOBRAZBA

MIRELA BELAJ

Jednog sam se jutro probudila u velikom sivom dvorcu punom pare. Kad sam se pogledala u ogledalo, ugledala sam ogromnu vlažnu tvorevinu. Zapanjena, shvatila sam da sam kiša u oblaku.

Oblakom je vladao veliki pritisak i on se ljuljao. Bila sam zbunjena i uplašena. Nisam znala što mi je činiti. Očajna, hodala sam čudnovatim sivilom dvorca u potrazi za rješenjem.

Odjednom se s neba začuo duboki glas koji mi je zapovjednim tonom rekao:

„Kišo, ovdje si s razlogom. Tvoj je zadatak da se spustiš na zemlju, osvježiš je i učiniš sva njezina polja plodnima. Mnogi će te na tom putu proklinjati i vrijeđati, ali ne daj da te to uzruja i spriječi u tvome naumu. Padaj kao nikada do sada i pokaži cijelomu gradu raskoš svojih čarobnih kapi.“

U sebi sam osjećala da moram poslušati tu naredbu koja je, koliko god zvučala zapovjedno, imala prizvuk ljubavi. Htjela sam to. Htjela sam letjeti zrakom i kapljicama navlažiti ulice, trgove, parkove, polja i oranice.

Međutim, bojala sam se neprihvaćenosti. Bojala sam se da ću ražalostiti ljude i da će me svi mrziti zbog mojih kapi koje će jako i nekontrolirano padati na zemlju. To mi nije bio cilj.

„Ne boj se jer ja sam s tobom“, nježno je rekao glas. To mi je dalo vjetar u leđa. Razmišljajući o tim riječima, pala sam.

Tijekom putovanja mojih kapljica vidjela sam sve i svašta. Ljudi su većinom bježali od mene, proklinjali me i skrivali se u svoje domove. Mnogi su trčali na tramvaje i autobuse, prekrivajući glavu svime što ih može zaštititi od mene, pa čak i odjevnim predmetima.

Međutim, bilo je i onih koji su se jednostavno predali mojim kapljicama i pustili da ih osvježim. Osvježila sam dvorišta i djecu u njima, koja su se igrala skačući po mojim lokvama, sve dok ih majke nisu ljutito pozvale u kuće.

U jednoj su se kući djeca, nakon tuširanja i presvlačenja, radosno nastavila igrati svojim igračkama, a majka im je kuhala ručak. U drugoj su kući djeca

samo otišla u svoje sobe, a ljutita se majka nastavila svađati s njihovim ocem. U trećoj je kući majka istukla svoju djecu i kaznila ih zbog njihovog skakanja i uživanja u meni.

Osvježila sam beskućnika na ulici koji je spavao pokriven istrošenom dekom, poderanom jaknom i komadima smeća. Kad se probudio i shvatio da padam, zakašljao se i još više pokrio. Osvježila sam djevojku i dečka koji su se, sretni što napokon padam, romantično ljubili. Osvježila sam i oznojenog sportaša koji je trčao parkom.

Osvježila sam krovove mnogih tvrtki i ureda u kojima su radili bogati poduzetnici, menadžeri i direktori s lažnim diplomama. Osvježila sam krovove mnogih dućana u kojima su samohrane majke radile za minimalac kako bi mogle prehraniti svoju djecu.

Osvježila sam krovove mnogih škola u kojima se, između ostaloga, učilo i o tome kako i zašto nastajem. U jednoj školi i jednom razredu trajao je sat matematike. Profesorica je objašnjavala gradivo, a većina nezainteresiranih učenika tipkala je po mobitelima. U drugoj je školi vladao opći kaos. Učenici su ogovali jedni druge, pričali pod nastavom i bili nekulturni prema profesorima. U trećoj je školi bio veliki odmor. Svi su bili na školskim hodnicima, a moje su kapi osvježavale prozore praznih učionica.

Kroz prozor jedne učionice, po kojemu sam padala uplašeno, gledao je dječak. U njegov je razred odjednom ušlo nekoliko nasilnih dječaka. Razbacali su stolice i stolove po učionici i počeli vikati na dječaka. On je samo šutio i držao oči zatvorenima. Kada su dječaci to vidjeli, uzeli su njegove stvari, otvorili prozor i iz sve ih snage bacili van. Odgurnuli su dječaka i brzo izašli iz učionice, smijući mu se.

Taj je dječak istrčao van, pokupio svoje vlažne knjige i bilježnice, stavio ih u torbu i krenuo kući. Plakao je, ali to se nije ni primijetilo jer sam padala. I njega sam osvježila.

Kroz prozor jedne kuće gledala je usamljena djevojka koja je plakala. I njezin sam prozor osvježila. Pred njega je došao neki dečko i molio djevojku da mu otvori vrata. I njega sam osvježila.

Djevojka mu nije otvorila.

Kroz prozor druge kuće gledala je nesretna starica, ležeći u krevetu sklopljenih ruku. I njezin sam prozor osvježila. U jednom se trenutku kraj kuće pojavila neka užurbana žena u četrdesetim godinama. S kišobranom

i hrpom vrećica u ruci, tražila je ključeve, proklinjući me. I nju sam osvježila svojim mirisom i kapljicama.

Ušavši u kuću, prišla je nesretnoj starici i nahranila ju. Starica joj se cijelo vrijeme zahvalno smiješila.

Kroz prozor bolničke sobe gledala je šestogodišnja djevojčica bez kose i smiješila se, držeći malu ružičastu krunicu u ruci. I taj sam prozor osvježila.

Bilo mi je žao svih tih ljudi. Poželjela sam im pomoći. Čim sam to pomislila, s neba se ponovo začuo onaj glas:

„Kišo, čuvam te ljude. Ti si dobro odradila svoj zadatak. Sada se pretvori u sunce”, naredio mi je.

Poslušala sam ga. Postala sam sunce. Grijala sam ulice, trgove, parkove, polja i oranice.

Nakon nekoliko je dana došlo razigrano proljeće. Polja su urodila obilnim plodovima, a parkovima je zavladao predivno cvijeće.

Onaj beskućnik sada je sjedio na klupi u parku i razgovarao sa ženom koja mu je srdačno ponudila besplatan smještaj u svom toplom domu. Onaj oznojeni sportaš koji je trčao parkom sada je pobijedio u maratonu i postao slavan. Onaj dečko i njegova djevojka koji su se ljubili na kiši jedva su nagovorili svoju prijateljicu, usamljenu djevojku koja nije htjela otvoriti vrata svojemu dečku, da izađe s njima na kavu.

U tajnosti su pozvali tog dečka da se pomiri s djevojkom. I pomirio se.

Ona starica sada je sjedila u parku, uživajući sa svojom kćeri koja se već dvadeset godina brine o njoj zato što starica ne može hodati. Do njih je došao onaj dječak kojega su zlostavljali i pitao majku može li s prijateljima iz nove škole na sladoled. Majka je odobrila, dala mu novac, poljubila ga u obraz i zamolila da se čuva. Baka je drhtavim rukama uspjela izvaditi još koju kunu iz džepa i dati mu da majka ne primijeti. Nasmijao se, zahvalio i veselo otišao.

Taj je dječak otrčao do svojih prijatelja koji su ga prihvatili sve njegove mane i vrline. Nakon što su pojeli sladoled, otišli su zajedno na igralište gdje su uživali u igranju nogometa.

Ona šestogodišnja djevojčica dobila je nalaz u kojemu je pisalo da je ozdravila od teškog oblika leukemije. Otišla je s roditeljima i braćom u crkvu i zahvalila se Bogu na tome.

Međutim, u mnogim obiteljima i školama nasilje nad djecom nastavilo se. Učenici se nisu poštivali međusobno, ali nisu poštivali ni profesore. U tvrtkama i uredima i dalje su radili poduzetnici, menadžeri i direktori s lažnim diplomama. U mnogim su dućanima samohrane majke i dalje radile za minimalac kako bi mogle prehraniti svoju djecu.

Neke stvari, unatoč vanjskoj promjeni na dobro, nikada ne dožive svoju pravu preobrazbu. Ali neke stvari baš ona vanjska promjena potakne i na unutarnju.

VODOPAD, ELIZABETA HRNJKAŠ

Adresa uredništva:
Akademija za umjetnost i kulturu, Trg Svetog Trojstva 3, 31 000 Osijek

notan.aukos@gmail.com
Facebook: kultos.notan

U prilogima donosimo osobna gledišta autora, a koja nisu uvijek podudarna
s gledištima Uredništva.

